

СТРАТЕГІЯ 2020

**ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ
В ДЕРЖАВНОМУ УПРАВЛІННІ**

НАЦІОНАЛЬНА БІБЛІОТЕКА УКРАЇНИ ІМЕНІ В.І. ВЕРНАДСЬКОГО
ФОНД ПРЕЗИДЕНТІВ УКРАЇНИ

«СТРАТЕГІЯ – 2020» **інформаційні технології в державному управлінні**

Інформаційно-бібліографічний бюлетень

Головний редактор

С. В. Полтавець, в.о.директора Фонду Президентів України,
канд. політ. наук, ст. наук. співроб.

Відповідальні за випуск

В.М. Удовик, ст. наук. співроб. інформаційно-аналітичного відділу
Фонду Президентів України, канд. іст. наук

Інформаційні та бібліографічні матеріали підготували

В.М. Удовик, Р.Н. Жангожа, Л.Г. Дем'яненко, Д.В. Павленко,
М.Б. Кушнарєва, Є.В. Глушук, Н.В. Забудський

Заснований у 2014 році
Виходить один раз на місяць

Адреса редакції:

НБУВ, пр-т Голосіївський, 3, Київ, 03039, Україна
Тел. (044) 525-54-70
E-mail: fpu@nbuv.org.ua

Передрук – тільки з дозволу редакції

Передрук за погодженням

«СТРАТЕГІЯ –2020»

інформаційні технології в державному управлінні

Випуск 01 (63)

(огляд матеріалів ЗМІ за 1 –31 січня 2019 р.)

Зміст

Анонс.....	4
Офіційна інформація.....	7
Регіональні ініціативи.....	16
Експертний погляд.....	19
Блоги та соціальні мережі	39
Інфографіка.....	50
Зарубіжний досвід.....	52
Новітня бібліографія зарубіжних та вітчизняних досліджень з проблематики електронного урядування.....	58

Анонс

6 лютого 2019 р. (м. Київ)

Forum Digital: цифрові інструменти для бізнесу.

Організатор Forum.Digital – майданчик Zakupki.Prom.ua. Як рушійна сила ринку електронних торгів в Україні Zakupki.Prom.ua ретельно вивчає можливості цифрових технологій для бізнесу та регулярно проводить галузеві та професійні заходи.

Місце проведення: Pochayna Event Hall, Київ, вул. Степана Бандери, 23, м. Почайна (м. Петрівка), ТЦ GORODOK, 3 поверх

Понад 15 спікерів готові поділитися унікальним досвідом з використання іновативних інструментів для бізнес-потреб. Ексклюзивна інформація та навички візіонерів-новаторів допоможуть вам вирішити, як розвивати свій бізнес в епоху цифрових технологій.

Модератор форуму – Ірина Рубіс, генеральний директор і власник бізнес медіа бюро Ekonomika+

Завдяки Forum.Digital ви дізнаєтесь:

- які ризики для бізнесу існують у цифровому світі та як компаніям їх уникати;
- які можливості цифрової епохи відкриті вже сьогодні та на що чекати у майбутньому;
- як успішно впроваджувати цифрові сервіси та вберегтися від типових помилок;
- які конкурентні переваги можна отримати за допомоги цифрових технологій;
- як підібрати цифрові інструменти та гармонійно їх поєднати для найбільшої ефективності;
- як подбати про безпеку даних компанії у цифровій реальності (<https://forum-digital.com.ua>).

7–8 лютого 2019 р. (м. Івано-Франківськ)

Міжнародна науково-практична конференція «Сучасні тенденції розвитку інформаційно-комунікаційних технологій в освіті».

Організатори заходу: громадська організація «Розумне місто та екосистема», Державне агентство з питань електронного урядування України, ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти», ініціатори освітнього проекту «Eschools».

Напрями роботи конференції:

- цифрові технології в освітньому процесі закладів освіти;
- інформаційно-освітні веб-ресурси територіальних одиниць;
- застосування ІКТ при підвищенні кваліфікації педагогічних та науковопедагогічних працівників.

Захід відбудеться 7–8 лютого 2019 року у м. Івано-Франківську.

Під час проведення заходу передбачається **виставка «Сучасні смартрішення в освітньому процесі»** та проведення майстер-класів по роботі з новітнім освітнім обладнанням і програмними засобами для закладів освіти з врученням сертифікатів. Для участі у конференції необхідно зареєструватися до 20 грудня 2018 року за посиланням <https://goo.gl/3e7xnZ> (http://edu-post-diploma.kharkov.ua/wp-content/uploads/2018/11/List_IMZO_22.1_10-4369_vid_23.11.18.pdf).

28 февреля – 1 марта 2019 г. (г. Киев)

Международный форум »Smart Building».

В этом году мероприятие проходит при поддержке Киевской городской государственной администрации и ряда организаций, которые объединяют представителей власти и мэров городов Украины! Мероприятие представит 2 блока: конференцию и выставочную зону. При этом вход в выставочную зону полностью – СВОБОДНЫЙ. На конференцию же свободный вход исключительно для представителей органов власти и местного самоуправления, управляющих компаний, ОСМД и ЖЭКов.

Выставка и конференция, демонстрирующая мировые и украинские достижения в области:

- интеллектуальных систем и автоматизации,
- интернета вещей и безопасности,
- энергоэффективности и smart-решений для создания «умного дома» и «умного города».

В рамках деловой программы запланировано проведение двухдневной конференции с участием мэров городов Украины и выступления свыше 30 спикеров. А выставочная зона представит более 30 компаний – новаторов в сфере технологий современного строительства (<http://smart-building.monet.kiev.ua>).

22 березня 2019 р. (м. Київ)

BlockchainUA Kyiv.

BlockchainUA с гордостью представляет шестую ежегодную международную конференцию, которая пройдет в Киеве, 22 марта 2019 года и соберет сильнейшее блокчейн комьюнити из Украины и Европы!

Конференция BlockchainUA направлена на широкую аудиторию и ставит целью повысить информированность участников о технологии блокчейн и децентрализованных технологиях, собрать сильное комьюнити, а также интегрировать Украину в международное сообщество.

Наша цель – сделать мероприятие доступным для как можно большего количества людей. При этом мы заботимся о достойном уровне организации – кофе-брейки во время конференции, доступ к афтепати, видеозаписи выступлений, аллея стартапов и многое другое.

У BlockchainUA широкая аудиторія – IT-експерти, підприємці, інвестори, банкири, юристи, представителі регулятора і інші.

Место проведення мероприятия: НСК «Олимпийский».

Начало регистрации на мероприятие – 9:20.

Старт мероприятия – 10:10.

Организатор – Distributed Lab

Після конференції, 23-24 березня, пройде BlockchainUA-Hackathon. Під час цього заходу усі охочі можуть проявити себе у створенні прототипів продуктів із застосуванням цієї технології. Ментори допоможуть командам визначити головні критерії завдання, поділяться особистим досвідом і дадуть адекватну оцінку проекту. За результатами Хакатону кращі учасники отримають призи від Distributed Lab і партнерів. Участь у хакатоні – безкоштовна (<https://www.facebook.com/events/1086107541598557>).

Офіційна інформація

Україна посіла четверте місце в світі за кількістю безконтактних платежів з використанням мобільних телефонів, браслетів, смарт-годинників.

Україна посіла четверте місце за кількістю безконтактних операцій. У той же час, 37 % дорослого населення України досі не має банківських рахунків.

Генеральний директор Mastercard Europe SA Інґа Андрєєва:

«Буквально вчора ми отримали статистику за четвертий квартал, і Україна вже топ-четверта країна в світі за кількістю nfc-транзакцій».

За її словами, це говорить про затребуваність новітніх платіжних технологій та швидкої навченості українців. У той же час, посилаючись на дослідження Mastercard, вона зазначила, що ще є, простір для зростання:

«37 % дорослого населення України досі не має банківських рахунків. Тільки 38 % представників малого і середнього бізнесу готові і приймають безготівкові платежі до оплати. По Європі в цілому це понад 60 %». Для поліпшення цих показників потрібно як регуляція, так і розвиток безготівкових платежів:

«Збільшення інклюзії всього лише на 10 % принесе збільшення ВВП країни на 0,3 %. Якщо говорити в абсолютні цифри, то для України це 9,3 мільярда гривень» *(Альбіна Курбанова Україна серед лідерів за кількістю безконтактних платежів // <https://nachasi.com/2019/01/30/ukrayina-bezkontaktnyh-platezhiv>. – 2019. – 30.01).*

Участь у ЗНО можлива тільки за наявності ID-карти (за деякими винятками, які стосуються здебільшого жителів окупованих територій та іноземців). Учні, яким виповнилось 14 років, повинні заздалегідь потурбуватися про оформлення паспорту громадянина України, а саме ID-карти – зазначають у Державній міграційній службі України.

Для оформлення ID-картки потрібно зібрати необхідні документи (перелік можна знайти на сайті dmsu.gov.ua у розділі «Послуги») та звернутися до підрозділу Державної міграційної служби за зареєстрованим місцем проживання або до Центру надання адміністративних послуг (ЦНАП).

Біометричний документ для громадян, які отримують його вперше, оформлюють безкоштовно та видають не пізніше ніж за 20 робочих днів від дня оформлення заяви-анкети для його отримання.

У свою чергу, Державне агентство з питань електронного урядування нагадує, що у сфері оформлення біометричних документів працюють електронні послуги, які дозволяють скоротити час візиту до підрозділу ДМС.

Отримувачі біометричних паспортів можуть дистанційно:

- записатися до електронної черги

- завчасно оплатити послугу онлайн
- заповнити інтерактивну форму, зазначивши свої персональні дані.

Електронна послуга доступна на сайті Державної міграційної служби України, а також – на Урядовому порталі у розділі «Електронні послуги» (*Електронні послуги стануть у нагоді учасникам ЗНО // https://galinfo.com.ua/news/elektronni_poslugy_stanut_u_nagodi_uchasnykam_zno_306218.html. – 2019. – 22.01).*

Сервіс частково автоматично заповнює декларації про майновий стан і доходи на основі даних платника податків, інформації про його доходи з Держреєстру фізосіб і відомостей про об'єкти рухомого і нерухомого майна.

Державна фіскальна служба додала в електронний кабінет платника податків новий сервіс. Він доступний в електронному кабінеті, для нього потрібен особистий електронний цифровий підпис.

Користуватися цією послугою можуть:

- фізичні особи, які повинні подавати річну декларацію про майно і доходи;
- особи, які мають право подати декларацію для податкової знижки;
- ті, хто займається незалежною професійною діяльністю.

Послуга частково автоматично заповнює декларації про майновий стан і доходи на основі даних платника податків, інформації про його доходи з Держреєстру фізосіб і відомостей про об'єкти рухомого і нерухомого майна. Інформація з Держреєстру може бути неповною, адже в ньому не відображаються доходи, отримані від фізосіб, та іноземні доходи. Тому заповнення декларації краще коригувати вручну, перевіряючи дані, радять у ДФС.

В Одесі ДФС презентувала «смайт»-митницю. Вона повинна стати багатофункціональною. Зокрема, вона буде використовувати інтелектуальну систему ризиків, видавати дозвільні документи (31 дозвільний документ), проводити електронне декларування, управляти і контролювати всіма ланцюгами поставок. Серед інших функцій – пост-митний контроль, постаудит і контроль митниці за допомогою високотехнологічних технічних засобів. У пунктах пропуску через держкордон застосовуватимуть електронний талон. ДФС зчитуватиме дані у власну інформаційну систему, вноситиме дані, необхідні для проведення митного контролю, а також буде проводити аналіз ризиків і проставляти позначку «перевірено». Ці нововведення повинні прискорити проведення митних процедур при перетині кордону (*Людмила Клішук В Україні запустили сервіс автоматичного заповнення податкових декларацій // <https://nachasi.com/2019/01/17/servis-zapovnennya-deklaratsij>. – 2019. – 17.01).*

«Укрзалізниця» запустила онлайн-продаж пільгових квитків для людей з інвалідністю.

Раніше квитки для такої категорії людей можна було придбати лише у вокзальних касах.

Голова компанії Євген Кравцов:

«Відсьогодні люди з інвалідністю зможуть придбати пільгові квитки онлайн. Під час оформлення через Інтернет інформація про посвідчення, яке дає право на пільговий проїзд, перевіряється в режимі реального часу. Раніше для цього треба було їхати виключно у каси на вокзалах».

Він також зазначив, що зараз цей сервіс працює у тестовому режимі на сайті компанії, проте вже невдовзі з'явиться в мобільному додатку (*Альбіна Курбанова В «Укрзалізниці» можна придбати пільгові квитки онлайн // <https://nachasi.com/2019/01/17/v-ukrzaliznytsi-pilgovi-kvytky>. – 2019. – 17.01).*

Проект ЄС надав рекомендації з розвитку державних ІТ-систем в Україні. Про це розповіли в представництві Європейського Союзу в Україні.

Проект Європейського Союзу EGOV4Ukraine, Державне агентство з питань електронного урядування та Національне агентство України з питань державної служби за фінансування ЄС перевірили інформаційні системи українських органів виконавчої влади та розробили 14 рекомендацій для їхнього оновлення та розвитку. Аудит тривав з червня по жовтень 2018 року та охопив 573 ІТ-системи 66 державних установ і 24 регіональних адміністрацій.

Марі Педак, керівник проекту EGOV4Ukraine:

«Проведений огляд інформаційних систем заклав гарну основу для підготовки інтеграції державних баз даних за допомогою системи „Трембіта» для надавати ефективні та прозорі адміністративні послуги в Україні та прискоренню процесу розвитку електронних послуг для громадян».

Система «Трембіта» є основою ІТ-інфраструктури для безпечного обміну даними між державними органами. Її впроваджують проект EGOV4Ukraine у тісній співпраці з Державним агентством із питань електронного урядування в Україні.

Дмитро Маковський, керівник відділу цифрової трансформації Державного агентства з питань електронного урядування України:

«Рекомендації забезпечують систематичний та сталий підхід до побудови, оновлення та розвитку інформаційних систем та інфраструктури в Україні. Ми вважаємо, що дотримання цих рекомендацій зробить електронне урядування більш ефективним і дозволить отримати оптимальні результати роботи».

За результатами аудиту експерти рекомендують:

- 1) модернізувати вимоги до розроблення та управління інформаційними системами;
- 2) запровадити чіткі правила, процедури, інструкції для роботи з інформаційними системами;
- 3) надавати всі електронні послуги на єдиному порталі;

- 4) гарантувати безпеку та конфіденційність даних за європейським зразком;
- 5) органам державної влади підготувати власний план забезпечення кібербезпеки та захисту мережі;
- 6) державним установам оприлюднити відкриту інформацію;
- 7) запровадити єдине оформлення та правила надання інформації на офіційних веб-порталах та веб-сайтах державних підприємств;
- 8) держслужбовцям використовувати електронний документообіг;
- 9) кожному органу державної влади виконати зазначені вимоги для успішної інтеграції бази даних і реєстрів в систему обміну даними «Трембіта»;
- 10) виконати законодавчі і технічні заходи з впровадження електронної ідентифікації;
- 11) модернізувати мережеву інфраструктуру відповідно до вимог;
- 12) забезпечити експлуатацію робочих станцій, серверів і мережевого обладнання строком до 5 років і їхню модернізацію кожні 2 роки;
- 13) ліцензувати та оновити операційні системи та програмне забезпечення;
- 14) фінансувати програму модернізації IT-інфраструктури органів державної влади з державного та місцевих бюджетів.

Докладні рекомендації розміщені на веб-сайті <http://audit.gov.ua>. Надалі перевірки стануть щорічними та охоплюватимуть усіх власників або керівників державних інформаційних систем.

Довідкова інформація: Перевірка інформаційних систем проводилася згідно з розпорядженнями Кабінету Міністрів України №238-р і №239-р від 11 квітня 2018 року.

Проект EGOV4UKRAINE («Підтримка процесу децентралізації електронного урядування в Україні») є частиною програми підтримки децентралізації в Україні «U-LEAD з Європою», що триває з 2016 до 2020 року. Проект фінансується ЄС та його країнами-членами Данією, Естонією, Німеччиною, Польщею та Швецією.

Метою проекту є розроблення та впровадження комплексних та ефективних інформаційних систем та адміністративних послуг задля суттєвого поліпшення процесу надання державних послуг органами місцевого самоврядування. До кінця 2020 року проект має охопити роботу 600 центрів надання адміністративних послуг (ЦНАП). Очікується, що після його завершення ЦНАПи зможуть надавати сотні державних послуг у режимі онлайн (*Проект ЄС надав рекомендації з розвитку державних IT-систем в Україні* // https://galinfo.com.ua/news/proekt_yes_nadav_rekomendatsii_z_rozvytku_derzh_avnyh_itsystem_v_ukraini_305592.html. – 2019. – 15.01).

Лідерами рейтингу інформаційної прозорості серед веб-сайтів центральних органів виконавчої влади є Держслужба з лікарських

засобів та контролю за наркотиками, Мінінформполітики, Держслужба з питань праці, ДСНС і Адміністрація Держприкордонслужби.

Про це повідомляє прес-служба Державного комітету телебачення і радіомовлення, який провів моніторинг інформаційного наповнення офіційних веб-сайтів центральних та місцевих органів виконавчої влади у другому півріччі 2018 року.

«Лідерами рейтингу серед 64 центральних органів виконавчої влади стали Державна служба України з лікарських засобів та контролю за наркотиками, Міністерство інформаційної політики України, Державна служба України з питань праці, Державна служба України з надзвичайних ситуацій, Адміністрація Державної прикордонної служби України. Вони мають максимальний показник інформаційної прозорості 100 %».

Як зазначається, найменше значення показника інформаційної прозорості має веб-сайт Національної служби здоров'я України (47,14 %).

Серед 25-ти сайтів обласних та Київської міської держадміністрацій «найпрозорішими» визнано веб-сторінки Запорізької, Дніпропетровської, Харківської, Житомирської, Івано-Франківської, Закарпатської, Рівненської, Херсонської, Чернігівської ОДА.

За даними Держкомтелерадіо, значну динаміку зростання інформаційної прозорості серед центральних органів виконавчої влади продемонстрували Державна служба з лікарських засобів та контролю за наркотиками, Національна поліція, Державна міграційна служба, Міністерство освіти і науки, Державне агентство з питань електронного урядування та Міністерство культури. А серед місцевих – Запорізька, Дніпропетровська, Полтавська, Черкаська, Луганська, Волинська Кіровоградська та Чернівецька ОДА.

«Таке зростання обумовлено, насамперед, реалізованими заходами для адаптації власних веб-сайтів до потреб осіб з порушеннями зору та слуху. Станом на 22 грудня 2018 року повністю виконали вимоги нормативно-правових актів щодо забезпечення доступності інформації для користувачів з порушеннями зору та слуху 47 % центральних та 76 % місцевих органів виконавчої влади. Часткову адаптацію власних веб-сайтів до потреб осіб з порушеннями зору та слуху здійснили 11 % центральних та 12 % місцевих органів виконавчої влади», – інформують у Держкомтелерадіо.

Черговий моніторинг інформаційного наповнення офіційних веб-сайтів органів виконавчої влади Держкомтелерадіо здійснить упродовж квітня – червня 2019 року (*Держкомтелерадіо оприлюднило рейтинг прозорості сайтів органів виконавчої влади // <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/2619269-derzkomteleradio-opriludnilo-rejting-prozorosti-sajtiv-organiv-vikonavcoi-vladi.html>. – 2019. – 14.01).*

Рахункова палата виявила порушення у нарахуванні зарплати керівнику державного підприємства ProZorro, сума втрат бюджету при цьому склала майже 1 млн гривень.

«Порушення при нарахуванні заробітної плати керівнику ДП ProZorro виявили аудитори Рахункової палати під час здійснення аудиту ефективності використання та розпорядження майном ДП ProZorro, що має фінансові наслідки для державного бюджету».

Згідно зі звітом, витрати з порушенням вимог законодавства ДП ProZorro на оплату праці керівника склали 920,68 тис. грн.

Внаслідок виявленого порушення Рахункова палата рекомендувала Мінекономрозвитку внести зміни до контракту з керівником підприємства й скорегувати розмір зарплати посадовця, а також провести перерахунок його заробітної плати за період перебування на цій посаді.

При цьому відомство нагадало, що результати аудиту, проведеного Рахунковою палатою, засвідчили витрати державного підприємства ProZorro з недотриманням вимог законодавства – 32,0 млн грн, непродуктивні витрати – 9,3 млн грн, отримання підприємством доходів з порушенням законодавства – 165,2 млн гривень (*Марія Мамасва Голові ProZorro нарахували зайвих майже 1 млн грн зарплати // <https://www.unn.com.ua/uk/news/1772943-golovi-prozorro-narakhuvali-zayvikh-mayzhe-100-tis-grn-zarplati>. – 2019. – 11.01).*

У 2014 році в Україні створили Державне агентство з питань електронного уряду. Відомство займається впровадженням електронного урядування в Україні, включаючи впровадження електронних послуг і відкритих даних.

ФАКТ. Сьогодні близько 100 послуг в Україні можна отримати онлайн. Не виходячи з дому можна подати заяву в ЗАГС, записатися в чергу на оформлення паспорта, оформити субсидію і навіть записатися до лікаря. У 2019 році з'явиться ще кілька онлайн-послуг.

КАБІНЕТ ВОДІЯ почав працювати напередодні 2019 року. Це електронний сервіс для всіх власників автомобілів. У ньому доступна інформація про всі автомобілі, зареєстровані в Україні. В особистому кабінеті водія будуть відображатися штрафи, які можна буде оплатити, не виходячи з дому. Також в кабінеті можна отримати інформацію про будь-який автомобіль і записатися на прийом до Сервісного центру МВС.

МЕДИЦИНА. Українські лікарі в 2019 році продовжать звикати до нових правил. За словами в. о. міністра охорони здоров'я Уляни Супрун, медичні картки перейдуть в онлайн-формат. Тепер лікарі будуть записувати призначення і вносити дані про стан пацієнта в електронному вигляді. Це спростить роботу лікарям, які будуть бачити всю історію хвороби пацієнта на комп'ютері. Крім цього, в електронному вигляді будуть виписуватися направлення до спеціалістів і рецепти на «Доступні ліки».

Записувати до вузького спеціаліста зможуть тільки сімейні лікарі. В обхід них потрапити, наприклад, до хірурга, буде неможливо.

ЛІКАРНЯНІ. Ще одним нововведенням у сфері охорони здоров'я стануть електронні лікарняні. Це повинно не тільки позбавити від проблеми з

підробленими лікарняними листками, але й усунути незручності, коли лікарняних листків не вистачало, а людям для звіту на роботі видавали копії.

У МОЗ зазначають, що за допомогою системи електронного оформлення листків непрацездатності недобросовісні співробітники не зможуть відкривати лікарняні заднім числом. Наприклад, у разі звільнення або притягнення до відповідальності. Роботодавці зможуть перевіряти наявність лікарняного у співробітника онлайн.

РЕЄСТРАЦІЯ ДИТИНИ. В режим онлайн у 2019 році обіцяють перевести реєстрацію новонароджених. У Києві цією послугою вже можна скористатися в пілотному режимі. Вона дозволяє батькам зареєструвати дитину безпосередньо в пологовому будинку. Для цього в пологових будинках будуть працювати реєстратори, які допоможуть мамам зареєструвати місце проживання дитини, оформити інформацію для державної реєстрації, а також подати онлайн-заявку на отримання допомоги при народженні дитини.

Більш того, прямо в пологовому будинку можна буде забронювати для дитини місце в дитячому садку. Міністр юстиції Павло Петренко пообіцяв, що послуга повноцінно почне працювати в обласних центрах навесні 2019 року.

УКРЗАЛІЗНИЦЯ. Глава департаменту пасажирських перевезень «Укрзалізниці» Олександр Красноштан восени 2018 року анонсував, що компанія запустить онлайн-чергу за квитками. Послуга дозволить клієнтам реєструватися в листі очікування за квитками, які вже розкупили. Коли з'являться вільні місця, людина буде отримувати повідомлення. Коли саме запрацює система, поки невідомо, але, швидше за все, це відбудеться в 2019 році (*Цифрова Україна: які електронні послуги з'являться в 2019 році // <https://uk.etcetera.media/8244-228.html>. – 2019. – 11.01*).

Уряд прийняв рішення щодо запровадження єдиного зразка бланка службового посвідчення посадових осіб і працівників органів виконавчої влади та Секретаріату Кабміну. Такі бланки службових посвідчень будуть виготовляти за єдиним зразком у форматі пластикової картки з безконтактним носієм.

Відповідну постанову № 1137 було прийнято на урядовому засіданні 27 грудня 2018 року. Службові посвідчення, видані до набрання чинності цією постановою, є чинними протягом строку, на який їх видано. До забезпечення видачі службового посвідчення з безконтактним електронним носієм посвідчення оформлюватимуть на основі бланків попереднього зразка.

Секретаріату Кабміну, міністерствам та іншим центральним і місцевим органам виконавчої влади надано 6-місячний строк для заміни посвідчень. Він потрібен для забезпечення відповідних органів бланками службового посвідчення з безконтактним електронним носієм.

Бланк службового посвідчення посадових осіб і працівників органів виконавчої влади та Секретаріату Кабміну з безконтактним електронним носієм виготовляється у формі пластикової картки формату ID-1. Вона містить безконтактний електронний носій, розміром 54×85,6 мм. У бланк посвідчення імплантовано безконтактний електронний носій. Цей чип відповідає вимогам ISO/IEC 14443 щодо запису і зчитування даних.

Раніше в основному службові посвідчення виготовляли у формі паперових книжечок. Це робить такі посвідчення вразливими до підробок, а також впливає на можливість достовірності встановлення особи власника посвідчення та визначення правомірності його представницьких повноважень (*Людмила Кліщук Українські чиновники отримують безконтактні службові посвідчення // <https://nachasi.com/2019/01/10/bezkontaktni-posvidchennya>. – 2019. – 10.01).*

Через аукціони Системи електронних торгів арештованим майном (СЕТАМ) в Україні продали майна на загальну суму 3,2 мільярда гривень.

В основі аукціонів лежить технологія blockchain.

Загалом, починаючи з вересня 2017 року провели 13,84 тисячі торгів та вторгували 3,2 мільярда гривень. За цей час середній приріст ціни лоту при продажі складав 18 %.

«Blockchain у систему електронних торгів арештованим майном було впроваджено спільно з Державним агентством з електронного урядування, міжнародною компанією BitFury за підтримки Міністерства юстиції», – повідомляють у СЕТАМ (*За допомогою blockchain в Україні продали майна на 3,2 млрд грн. // <https://news.finance.ua/ua/news/-/441383/za-dopomogoyu-blockchain-v-ukrayini-prodaly-majna-na-3-2-mlrd-grn>. – 2019. – 05.01).*

Кошти, виділені на електронне урядування та Національну програму інформатизації, використали неефективно. Система електронної взаємодії державних інформаційних ресурсів не функціонувала за призначенням.

Про це повідомляє Управління інформаційної політики Рахункової палати.

«Протягом діяльності бюджетної програми, виконавці неефективно використали 83,7 млн гривень», – заявили у відомстві.

Зазначається, що система електронної взаємодії державних інформаційних ресурсів не функціонувала за призначенням. У Рахунковій палаті додали, що держпідприємство «Державний центр інформаційних ресурсів України» використало 1,1 млн гривень не у цільовому призначенні.

Також у результаті незаконних управлінських рішень керівництва більше 8 млн грн використали за договорами, укладеними з порушенням вимог законодавства про публічні закупівлі.

Через неправомірні рішення «Держінформресурс» не отримав авторських майнових прав на об'єкти інтелектуальної власності, в результаті чого підприємство ризикує втратити права власності на ці об'єкти загальною вартістю 38 млн грн. Також понад 17 млн грн використали за договорами, укладеними з порушенням вимог законодавства про публічні закупівлі **(83,7 млн гривень, виділених на е-урядування, використали неефективно, – Рахункова палата // https://vgolos.com.ua/economic/83-7-mln-gryven-vydilenyh-na-e-uryaduvannya-vykorystaly-neeefektyvno-rahunkova-palata_905887.html. – 2019. – 03.01).**

Регіональні ініціативи

Дніпро увійшов у топ-3 міст з використання системи ProZorro.Продажі у 2018 році. До трійки лідерів також потрапили Львів та Маріуполь. Система ProZorro.Продажі дає змогу проводити аукціони з реалізації або оренди комунального майна.

Перший заступник Міністра економічного розвитку і торгівлі України Максим Нефьодов:

«Використання системи ProZorro.Продажі містом Дніпро – це win-win кейс. У бюджет міста йде більше коштів, підприємці отримують рівний доступ до активів та справедливі правила гри, а містяни – якісніше та комфортніше життя. Я щиро радий, що Дніпро активно долучається й до малої приватизації – за півроку місто заробило понад 1,5 млн грн. Муніципалітет позбувся баластових активів, які індукують корупційні ризики, а підприємці міста отримали можливості для розвитку бізнесу. Сподіваюсь, у 2019 році міська влада ще активніше використовуватиме механізм прозорих аукціонів для управління комунальною власністю».

Зі свого боку **радниця міського голови Дніпра Бориса Філатова Яніка Мерило** зазначила, що найкраща ціна завжди формується на відкритих і прозорих аукціонах, у яких можуть брати участь усі зацікавлені. «Дніпро постійно входить до топ-10 з використання ProZorro. Ми дуже раді, що з'явився новий інструмент – ProZorro.Продажі, яким ми теж активно користуємося, оскільки це однозначно підвищує надходження до бюджету, створюючи прозорість» *(Дніпро увійшов до трійки міст-лідерів з використання PROZORRO.Продажі // [https://dniprorada.gov.ua/uk/articles/item/30094/dnipro-uvijshov-do-trijki-mist-lideriv-z-vikoristannya-prozorro-prodazhi-?fbclid=iwar29v59wfovww85lxooqb36b0x22y7nfnnawwo3_cv-kxual-e-tare3caw.-2019.-31.01\).](https://dniprorada.gov.ua/uk/articles/item/30094/dnipro-uvijshov-do-trijki-mist-lideriv-z-vikoristannya-prozorro-prodazhi-?fbclid=iwar29v59wfovww85lxooqb36b0x22y7nfnnawwo3_cv-kxual-e-tare3caw.-2019.-31.01).)*

Із 22 січня 2019-го в місті почав діяти механізм оплати за проїзд у трамваї, тролейбусі та муніципальному автобусі за допомогою QR-кодів та додатку «Приват24». Про це інформує прес-служба Вінницької міської ради.

Всі транспортні засоби, що належать комунальному підприємству «Вінницька транспортна компанія», відтепер мають наліпки з QR-кодом, які дозволяють пасажиром платити за проїзд, не використовуючи готівку. У кожному тролейбусі, трамваї та автобусі буде по три наліпки, щоб пасажиром було зручно розраховуватись, зазначили у Вінницькій мерії.

Щоби сплатити за проїзд, потрібен смартфон або планшет з підключенням до інтернету. На пристрої має бути встановлений і підключений додаток «Приват24», а ще – банківський рахунок, який

дозволяє миттєві платежі та перекази із коштами на ньому для оплати проїзду.

За словами **директора Вінницької транспортної компанії Михайла Луценка**, безконтактна оплата проїзду в громадському транспорті не потребує багато часу та зусиль. Потрібно підійти до наліпки з QR-кодом. Далі слід відкрити на смартфоні «Приват24», обрати позначку «Транспорт», після чого – позначку «Оплата проїзду». Далі розпочинається сканування коду: потрібно тримати пристрій так, щоб код був у рамці, яка з'явиться на екрані.

Після сканування на екрані можна побачити суму за проїзд, після чого натиснути «Придбати». Тоді з'являється квиток з серійним номером, видом транспорту, його номером, датою та часом видачі. Після чого треба натиснути «Закомпостувати». Банківська комісія за послугу відсутня, пасажир оплачує лише вартість квитка. Кондуктор чи контролер потім зможуть побачити квиток в електронному вигляді. Він зберігається у користувача в додатку «Приват24» (*Олександр Мельник У Вінниці запровадили оплату в громадському транспорті через «Приват24» // <https://nachasi.com/2019/01/24/privat24-vin>. – 2019. – 24.01).*

За визначенням Всесвітньої організації охорони здоров'я (ВООЗ), телемедицина – це метод надання послуг з медичного обслуговування там, де відстань є критичним чинником. Незабаром можливість проводити дистанційне лікування з'явиться у п'яти областях України.

Про початок тестування телемедицини повідомив **віце-прем'єр-міністр – міністр регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства Геннадій Зубко**.

Телемедичні послуги – дистанційні медичні консультації, консилиуми, контроль фізіологічних параметрів організму пацієнта, проведення діагностичних і лікувальних маніпуляцій, обмін результатами обстеження пацієнта, а також медичні відеоконференції, відеосемінари, відеолекції.

Зубко зазначив, що впровадження телемедицини перебуває на останньому етапі. За даними Мінрегіону, сьогодні вже сформована мережа з 4223 сільських амбулаторій. Утім, існує потреба в новому будівництві 688 закладів.

У тестовому режимі телемедицина почне працювати в сільських амбулаторіях 5 областей:

Кіровоградської;
Харківської;
Вінницької;
Дніпропетровської;
Полтавської.

Тестуватимуть проект за чотирма напрямками: серцево-судинні захворювання, цукровий діабет, бронхіальна астма та дерматологічні захворювання.

Сімейному сільському лікарю надається унікальна можливість отримати професійну консультацію вузькопрофільних фахівців з приводу діагнозу або лікування

Проект реалізується за підтримки уряду Канади та Світового банку, з якими було підписано меморандум. Програмне забезпечення для впровадження телемедицини розроблятимуть за технічним завданням, яке підготувала канадська компанія Ontario Telemedicine Network. OTN є однією з найбільших мереж телемедицини у світі (*Аліна Присяжнюк У п'яти областях України запустять телемедицину // <https://nachasi.com/2019/01/15/zapustyat-telemedytsynu>. – 2019. – 15.01).*

У всіх 10 районах Києва облаштують 223 носії туристичної інформації. Про це повідомляє прес-служба Київської міської державної адміністрації.

Усього буде встановлено 178 інформаційних стендів і 45 покажчиків напрямку руху. Отримавши нову систему туристичної навігації, столиця стане ще зручнішою для іноземців громадян України.

Інформаційні стенди міститимуть вказівники до найпопулярніших серед туристів місць відвідування, карти навколишніх кварталів і цікаву інформацію українською й англійською мовами.

Перші нові навігаційні пілони ми почали встановлювати у центрі міста ще восени 2018 року. Тепер у Києві продовжать створювати міську систему туристичної навігації для орієнтування гостей та самих киян, популяризації об'єктів дестинації, збільшення відвідувань культурно-мистецьких закладів тощо.

Відзначимо, що Київ щороку відвідує 5 млн гостей, і ця цифра постійно зростає. Туристична галузь приносить у річний бюджет Києва більше 200 млн грн. (*Людмила Клішук Київ отримає систему туристичної навігації // <https://nachasi.com/2019/01/15/kyiv-systema-navigatsiyi>. – 2019. – 10.01).*

Експертний погляд

До 2025 року оборот ринку відкритих даних України може досягти \$1,4 млрд – 0,92 % ВВП. Open data вже принесла нашій країні \$746–903 млн, або 0,67–0,81 % ВВП, у 2017 році.

Перший заступник голови Держагентства е-урядування Олексій Вискуб, посилаючись на дослідження Київської школи економіки та Тарас «Економічний потенціал відкритих даних для України»:

Які дані розсекречує держава? З 2015 року міністерства, відомства, державні та комунальні підприємства почали відкривати деякі свої дані. Не добровільно. Робити це їх зобов'язують закон «Про доступ до публічної інформації» та постанова Кабміну №835.

За останні чотири роки стали публічними близько 600 наборів даних з різних сфер. Наприклад, єдиний реєстр підприємств-банкрутів; дані про податковий борг: загальна сума, безнадійна заборгованість, сума і кількість розстрочок; оцінка результатів фінансово-господарської діяльності підприємств державного сектору економіки; держреєстр оцінювачів земель, перелік осіб, які вчинили корупційні правопорушення, тощо.

За словами глави Держагентства е-урядування Олександра Риженка, вже доступні дані 9603 місцевих бюджетів. Тепер будь-який громадянин може контролювати використання коштів на рівні області та навіть села. Відкрито дані ліцензій транспортних засобів на перевезення пасажирів, вантажів і на їх основі створено «Кабінет перевізника». На цьому сервісі будь-який користувач за номером авто може перевірити, чи користується він послугами одного з 42 794 легальних перевізників.

KPI open data. Автори дослідження «Економічний потенціал відкритих даних для України» відзначають, що open data допомагає зростати економіці, підвищуючи ефективність окремих компаній, сприяючи розвитку нових товарів і послуг, а споживачам – приймати кращі рішення.

- Відкриті дані **допомагають споживачам ухвалювати кращі рішення**, даючи їм доступ до повнішої інформації про ринок. Наприклад, tabletki.ua дає змогу споживачам порівнювати ціни на ліки в різних аптеках.
- Нові товари, сервіси та бізнес-моделі** можна створювати з використанням відкритих даних — наприклад, EasyWay, який надає інформацію про маршрути громадського транспорту в українських містах.
- Бізнес і державні органи влади можуть знаходити нові способи, щоб підвищувати ефективність** завдяки доступу до відкритих даних — наприклад, доступу до системи державних закупівель Prozorro.

Навіть у разі песимістичного сценарію розвитку ринку відкритих даних, у 2025 році Україна може заробити до \$1,1 млрд.

Таблиця 3. Обсяг ринку відкритих даних у 2017 та 2025 роках для кожного сценарію³⁰ (джерело: власні розрахунки)

	2017		2025	
	Обсяг ринку відкритих даних, млн дол США	Частка ВВП	Обсяг ринку відкритих даних, млн дол США	Частка ВВП
Стагнація	746-903	0,67-0,81%	953-1154	0,62-0,75%
Помірний прогрес			1095-1326	0,72-0,87%
Значний прогрес			1162-1407	0,76-0,92%

Де знайти ці дані? Єдина точка входу – національний портал відкритих даних data.gov.ua. На нього держагентство з питань електронного урядування вивантажує терабайти інформації. Для зручності пошуку дані сегментовані за галузями та сферами.

ПОШУКОВІ НАБОРИ ДАНИХ ЗА ГРУПАМИ

 Будівництво Держава Екологія Економіка Земля Молодь і спорт Освіта і культура Охорона здоров'я Податки Сільське господарство Соціальний захист Стандарти Транспорт Фінанси Юстиція

Керівник напрямку відкритих даних проекту USAID/UK aid «Прозорість та підзвітність у державному управлінні та послуги»/TAPAS Катерина Онліюгву розповіла, що чимало важливої інформації можна безпосередньо почерпнути і з порталів відкритих даних Верховної Ради, ProZorro, держреєстру декларацій чиновників. Також почали створюватися схожі міські портали. «Наприклад, Львів викладає шикарні дані про містобудівні умови і обмеження, там можна знайти інформацію про дозволи на різні сфери діяльності, ліцензії тощо».

Порти
відкритих
даних

Єдиний державний веб-портал відкритих даних

data.gov.ua — це портал відкритих даних, де розпорядники оприлюднюють набори даних передбачені Постановою КМУ №835.

Порти відкритих даних органів державної влади

Відкриті дані Верховної Ради України — opendata.rada.gov.ua

Єдиний веб-портал використання публічних коштів — spending.gov.ua

Відкриті дані Prozorro — prozorro.gov.ua/openprocurement

Єдиний державний реєстр декларацій — public.nazk.gov.ua

Порти відкритих даних місцевого самоврядування

Львів — opendata.city-adm.lviv.ua

Дніпро — opendata.dnipro-rada.gov.ua

Київ — data.kyivcity.gov.ua

Харків — data.city.kharkov.ua

Вінниця — opendata.gov.ua

Як заробити на відкритих даних? Тонни інформації, що опинилися у відкритому доступі, вже стали основою для створення десятків зручних для користувачів соціальних і комерційних сервісів.

Перші фінансуються грантодавачами, другі отримують доходи від реклами або надання платного доступу до всього або частини контенту. «Наприклад, більшість з 300 000 користувачів «Опендатаботу» безкоштовно користуються цим сервісом. А комерційні організації, які інтегрують дані «Опендатаботу» у свій бізнес-аналіз, платять за доступ. Така бізнес-модель поширена не лише в Україні, а й у світі».

Перевірка фізичних та юридичних осіб

Закупівлі, публічні фінанси

**YOU
CONTROL**

YouControl

[YouControl](#) формує дос'є на кожну компанію України на основі відкритих даних, відстежує зміни в держреєстрах та візуалізує зв'язки між афілійованими особами.

Опендатабот

[Опендатабот](#) — сервіс моніторингу реєстраційних даних українських компаній та судового реєстру для захисту від рейдерських захоплень і контролю контрагентів.

Ring

[Ring](#) — сервіс зручного пошуку у 12 державних реєстрах розроблений ГО "Канцелярська сотня".

Clarity Project

[Clarity Project](#) дає можливість моніторити та аналізувати інформацію з ProZorro під різними вимірами: виявлення взаємозв'язків між учасниками торгів, індикатори ризику та багато іншого.

DoZorro

[DoZorro](#) — це платформа, де постачальники, замовники, громадяни можуть, оцінити умови закупівлі, проаналізувати закупівлі окремого органу чи установи, підготувати та подати офіційне звернення до контролюючих органів та багато іншого.

.007

[.007.org.ua](#) — інструмент контролю влади, який допоможе слідкувати за бюджетними витратами, виявляти факти зловживань, робити власні дослідження та аналітику щодо використання публічних коштів.

За словами Олексія Вискуба, на перший погляд може здатися, що відкриті дані – лише інструмент досягнення прозорості роботи органів влади, боротьби з корупцією. «Насправді це лише перший результат open data. В ЄС, США, Канаді на базі відкритих держданих формується потужний окремий ринок з дуже великими оборотами. Наприклад, пару років тому в ЄС його оцінили в 55 млрд євро», – розповідає перший заступник голови Держагентства е-урядування.

Він пояснює: по суті, держава безкоштовно видає підприємцям сировину, яку можна обробляти і створювати сервіси, що користуються попитом. «У відкритих даних – безліч нових ідей для бізнесу. Наприклад, хтось зіткнувся з аферою забудовників. Після чого створив сервіс, що допомагає боротися з такими махінаціями під час купівлі квартир у новобудовах», – каже Вискуб.

Будівництво

NORA
NORA — аналітична система в будівництві в основі якої лежать дані про неочевидні взаємозв'язки учасників будівельного ринку. Це дозволяє аналізувати конкурентів, шукати партнерів приймати рішення про інвестування.

Monitor.Estate
Monitor.Estate — це автоматичний юридичний аудит об'єктів нерухомості он-лайн. Сервіс збирає достовірну та об'єктивну інформацію про об'єкти нерухомості та пов'язані з ними осіб.

Багато зі створених сервісів можна знайти на порталі data.gov.ua. Усі проекти рейтингуються за 5-бальною шкалою.

Чиста Вода

ВІЗУАЛІЗАЦІЯ

Рейтинг: ★★★★★

Інтерактивна карта забрудненості річок в Україні на основі даних Державного агентства водних ресурсів. На карті – понад 400 пунктів контролю річкової води. Ви можете переглянути до 16 параметрів забруднення, а також з'ясувати, як його рівень ...

Зліт дозволено!

ВІЗУАЛІЗАЦІЯ

Рейтинг: ★★★★★

Дає змогу побачити стан справ із міжнародними повітряними перевезеннями в Україні.

Закупівлі 2.0

ВІЗУАЛІЗАЦІЯ

Рейтинг: ★★★★★

Дає змогу подивитися закупівлі певного держоргану чи міської ради, побачити, яке підприємство коли й кому що продавало, починаючи з 2008 року.

Зима близько. Стеж за запасами вугілля

ВІЗУАЛІЗАЦІЯ

Рейтинг: ★★★★★

Дає змогу відстежувати оперативні дані про запаси вугілля на станціях та оцінювати, наскільки швидко станції переходять на газове вугілля, яке видобувають в Україні.

Які дані користуються найбільшим попитом? За словами Катерини Оніліогву, одними з найпопулярніших наборів даних стали відомості про зареєстровані транспортні засоби від МВС. «Нещодавно відкрита база вже набрала понад 60 000 завантажень. Майже кожен день спостерігаю, як на основі цих даних створюються нові мобільні додатки і сервіси», – розповідає вона.

Також у топі найзатребуваніших – обмін валют НБУ (до 1 млн запитів на день), реєстр платників ПДВ і єдиний держреєстр юросіб, фізосіб-

підприємців та громадських формувань. На базі останнього вже створено чимало платних сервісів, наприклад Youcontrol.

Нове джерело ідей для створення стартапів. У Держагентстві е-урядування сподіваються, що незабаром Кабмін затвердить доповнення до постанови №835. Документ зобов'яже держоргани викласти у відкритий доступ ще 300 нових наборів даних.

Наприклад, ДФС зобов'яжуть розсекретити інформацію про середній час митного оформлення товарів у митних режимах експорту, імпорту, транзиту; реєстр виданих ліцензій на роздрібну торгівлю алкогольними напоями; дані про обсяги відшкодування ПДВ з держбюджету тощо.

МЕРТ повинно буде викладати реєстри патентів на корисні моделі та промислові зразки, виробників і розповсюджувачів ПЗ, ділитися відомостями щодо середньоринкової вартості легкових автомобілів, мотоциклів, мопедів тощо.

Мін'юст відкриє реєстри заповітів і спадкових справ, довіреностей, боржників аліментів, речових прав на нерухоме майно тощо.

Верховна Рада повідомлятиме дані про компенсації нардепам оренди житла або найму готельного номера, використання ними службових автомобілів; викладатиме річний план закупівель парламенту тощо.

Національне агентство з попередження корупції – звіти політичних партій про майно, доходи, витрати і зобов'язання фінансового характеру.

Генпрокуратура відкриє інформацію про зареєстровані кримінальні правопорушення та результати їх досудового розслідування; звіти про КЗ, скоєні на підприємствах, установах за видами економічної діяльності.

МВС розсекретить реєстри розшуку мобільних телефонів, викрадених або втрачених паспортів громадян України, ліцензій на провадження господарської діяльності з виробництва та ремонту вогнепальної зброї тощо (*Євгенія Підгайна Мільярди з «повітря»: як заробити на відкритих даних держави // <https://mind.ua/publications/20193032-milyardi-z-povitrya-yak-zarobiti-na-vidkritih-danih-derzhavi>. – 2019. – 28.01).*

Іван Лахтионов, координатор DoZorro, Transparency International Ukraine:

23 листопада 2018 року народні депутати не підтримали законопроект №8265, який вдосконалював сферу публічних закупівель.

Під час голосування в «бюджетну» ніч документ отримав лише 166 голосів, але тимчасова поразка – це теж шлях до перемоги.

Уже наступного дня експерти проекту ЄС з реформування публічних закупівель, Мінекономіки і TAPAS представили нову редакцію закону «Про публічні закупівлі».

Нова редакція враховує більшість позитивних положень відхиленого проекту. Це і проведення торгів від 50 тис грн, і повернення учасникам закупівлі плати за задоволену скаргу, і можливість виправлення помилок протягом 24 годин.

Водночас, законопроект містить низку новацій, які наближають українське законодавство у сфері публічних закупівель до європейського.

Що ж чекає на ProZorro у випадку ухвалення цього законопроекту?

№1. Можливість відхилення пропозицій з аномально низькою ціною

Це допоможе протидіяти демпінгу. «Аномально низька» – це переможна тендерна пропозиція, що на понад 40 % відрізняється від середнього значення тендерних пропозицій на початковому етапі аукціону або на 30 % – від наступної пропозиції.

У такому разі замовник вимагає надати протягом робочого дня обґрунтування настільки низької ціни. Якщо учасник його не надав, пропозиція відхиляється.

№2. Оцінка за вартістю життєвого циклу закупівлі

Ціна закупівлі перестане бути єдиним критерієм для обрання пропозиції. Концепція «життєвого циклу» братиме до уваги й інші витрати замовників під час використання предмета закупівлі, якщо вони оберуть найдешевшу пропозицію.

Наприклад, для закупівлі систем освітлення можуть враховуватися витрати на утримання та електроенергію і те, як швидко доведеться замінити товар. Для закупівлі комп'ютерів – вартість оновлення програмного забезпечення.

№3. Запуск електронних каталогів

Законопроект передбачає формування систематизованої бази пропозицій для типових товарів та послуг. Формуватимуть та вестимуть її централізовані закупівельні організації. Наразі в Україні їх дві: державна установа «Професійні закупівлі» та державне підприємство «Медичні закупівлі України».

Законопроект лише вводить поняття «електронний каталог», а механізм його використання буде викладений в підзаконних актах. Міжнародний досвід вказує, що наявність електронних каталогів значно спрощує для замовників процес придбання стандартизованих товарів та послуг.

№4. У тендерах зможуть брати участь об'єднання підприємств

За аналогією з міжнародною практикою, у тендерах зможуть брати участь об'єднання підприємств, наприклад, консорціуми. Замовники не матимуть права вимагати від такого учасника правової форми для подання тендерної пропозиції.

№5. Нова процедура – торги з обмеженою участю

Ця процедура буде застосовуватися для закупівель, дорожчих за 135 тис євро для товарів та послуг і дорожчих за 5,225 млн євро для робіт, які потребують обов'язкової попередньої перевірки кваліфікації учасників.

Оголошуючи таку процедуру, замовник повинен оприлюднити всі кваліфікаційні критерії, методику їх оцінювання та мінімально допустимий рівень показників. Наприклад, кількість спеціалістів відповідного рівня чи наявність досвіду.

За результатами відбору до участі запросять не менше трьох учасників, які подадуть пропозиції із зазначенням ціни. Подальший розгляд пропозицій відбуватиметься за алгоритмом «українського» аукціону.

№6. «Допорогам» бути. Спрощені закупівлі

Як і законопроект №8265, новий проект закону регламентує допорогові закупівлі. Для закупівель товарів і послуг від 50 тис грн до 200 тис грн (для робіт – до 1,5 млн грн) буде застосовуватися «спрощена закупівля».

Це аукціон на пониження ціни, але із спрощеним порядком оприлюднення та документування інформації, більшою кількістю винятків та можливістю укласти угоду, якщо на тендер подався лише один учасник, який і буде переможцем. До речі, альтернативою аукціону будуть закупівлі через електронні каталоги.

№7. Оновлена переговорна процедура

Новацією стане можливість для замовника використати переговорну процедуру з постачальником «останньої надії» для купівлі енергії або природного газу.

Це дозволить вирішувати критичні ситуації, коли попередній постачальник не зміг чи відмовився виконати умови договору. Ще одна підстава для переговорної процедури – придбання майна підприємств-банкрутів або фірм, які ліквідуються.

№8. Методика розрахунку очікуваної вартості закупівлі

Законопроект передбачає розробку методики визначення очікуваної вартості предмета закупівлі. Крім того, тепер офіційно можна буде проводити попередні ринкові консультації з учасниками для аналізу ринку.

№9. Ні – тендерному комітету, так – уповноваженій особі

У проекті зникає поняття «тендерний комітет». За організацію закупівель буде відповідати «уповноважена особа». Це революційна норма, зважаючи на тривалий досвід колективної відповідальності членів тендерних комітетів.

Вони виконують цю роботу переважно в примусовому порядку. Для них це додаткове і безоплатне навантаження до основних функцій.

Зміна тендерних комітетів на уповноважену особу повинна сприяти максимальній професіоналізації сфери закупівель. Робота фахівців буде справедливо оплачуватися. Так само буде зрозуміло, хто відповідає за порушення.

№10. Удосконалення процесу оскаржень

Серед новацій – повернення коштів скаржникам, що виграли оскарження в АМКУ, підвищення відповідальності замовників за невиконання рішень комітету, заборона відкликання скарг учасниками після їх офіційного подання.

Правила гри, від яких виграють всі

Уперше новий законопроект заздалегідь винесений на широке обговорення. У Києві вже пройшли чотири «круглі столи» для різних тематичних груп: громадськості, представників бізнесу, замовників та

народних депутатів. Аналогічні презентації відбудуться в усіх регіонах України.

Проект полегшить для замовників вибір найкращої пропозиції, бо вони зможуть протидіяти демпінгу та враховувати вартість життєвого циклу закупівлі. Акт також спростить проведення типових закупівель через введення електронних каталогів.

Ключова перевага для бізнесу – можливість виправити помилки в пропозиції протягом 24 годин, що скоротить кількість відхилень. Усі виграють і від професіоналізації сфери закупівель.

Через передвиборний період прогнозувати час ухвалення законопроекту складно. Однак, зважаючи на зацікавленість усіх учасників процесу, включаючи Євросоюз, що стежить за умовами дотримання угоди про асоціацію, реформа публічних закупівель може отримати новий імпульс вже у 2019 році (*Как и когда изменится ProZorro // <https://www.epravda.com.ua/rus/columns/2019/01/21/644484>. – 2019. – 21.01*).

Екатерина Онилиогву, керівник напрямку «Прозрачность и подотчетность в государственном управлении и услугах» / TAPAS; співавтор – Олексій Вискуб, перший заступник голови Державного агентства з питань електронного урядування:

Чотири роки поспіль в Україні активно розвивається сфера відкритих даних. Однак саме 2018 рік був настільки насиченим, що його упевнено можна назвати роком відкритих даних.

Ми визначили шість основних досягнень-2018 у цій сфері, що зробили державу прозорішою та сприяли економічному розвитку України.

Перемога №1: новий прорив у міжнародних рейтингах

Україна посіла друге місце серед країн, що досягнули найбільшого прогресу за чотири роки за рівнем публікації та використання відкритих даних для підзвітності влади, розвитку інновацій і соціального впливу. Про це свідчить звіт найбільш впливового світового рейтингу Open Data Barometer за вересень 2018 року.

Крім того, Україна посіла 17 сходинку серед 30 країн-лідерів, що взяли на себе конкретні зобов'язання щодо розвитку відкритих даних.

Це визначний результат для нашого уряду щодо забезпечення принципів прозорості та відкритості у державному секторі, які стали першочерговими для України після приєднання у 2016 році до Міжнародної хартії відкритих даних.

У листопаді 2018 року Кабмін схвалив [план дій](#) з реалізації принципів хартії, тому очікуємо подальшого динамічного розвитку сфери відкритих даних у 2019 році.

Перемога №2: економічний вплив відкритих даних

Відкриті дані – це цінний ресурс, який допомагає посилити цифрову та «реальну» економіку країни. Про це свідчать результати глобальних

досліджень. Очікується, що економіки країн Великої двадцятки зростуть на 1,1 % ВВП завдяки відкриттю пріоритетних наборів даних. А як щодо потенціалу для України?

Київська школа економіки та Open Data Institute використовуючи авторитетну методологію дослідження Європейської комісії, проаналізували економічний потенціал відкритих даних для України. Ми стали першою країною за межами країн Великої двадцятки, де був проведений такий аналіз.

Дослідники виявили, що вже у 2017 році відкриті дані принесли нашій державі понад 700 млн дол. Якщо рух за відкриті дані в Україні й надалі набиратиме обертів, ця цифра може зрости до 1,14 млрд дол або 0,92 % ВВП до 2025 року.

Перемога №3: українські дані – на європейському порталі

Україна стає частиною єдиного європейського інформаційного простору і ще більше наближається до інтеграції з Євросоюзом.

З вересня 2018 року українські державні дані автоматично, як і дані країн ЄС, публікуються на European Data Portal. Портал містить понад 860 тис наборів даних, що охоплюють 35 країн і 78 місцевих та національних порталів.

Що це дає Україні? По-перше – імідж. Публікація наборів даних на European Data Portal – це потужний сигнал про відкритість діяльності держави на рівні європейських країн. По-друге – підвищення інвестиційної привабливості.

Європейські компанії можуть використовувати відкриті дані для отримання більш детальної інформації для аналізу бізнес-потенціалу України.

Наприклад, Open Corporates, найбільшу відкриту базу даних компаній у світі, що містить інформацію про майже 140 млн компаній, інтегрували з Єдиним державним реєстром юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань (ЄДР) Мін'юсту. Це дозволяє міжнародній діловій спільноті швидко та зручно знаходити необхідні дані про партнерів в Україні.

Перемога №4: запуск оновленого portalу відкритих даних

У 2018 році Державне агентство з питань електронного урядування за підтримки проекту «Прозорість та підзвітність у державному управлінні та послугах» запустили модернізований державний портал відкритих даних.

Розробила проект команда Opendatabot. Це найвідоміший стартап у сфері відкритих даних та один з найбільших користувачів portalу. Це унікальна світова практика, коли портал модернізують користувачі відкритих даних.

На оновленому порталі публікуються якісно нові дані, які одразу можуть використовуватися бізнесом, громадськими організаціями і журналістами без додаткової обробки. До того ж, тепер розпорядники можуть оновлювати дані автоматично, що дозволяє отримувати інформацію в реальному часі.

Перемога №5: відкриття пріоритетних наборів даних

Чи не найбільше досягнення 2018 року – відкриття пріоритетних наборів, починаючи від транспортної сфери і закінчуючи даними місцевих бюджетів.

Одним з найбільш популярних наборів даних стали відомості про зареєстровані транспортні засоби від МВС, що показує реальний стан авторинку України. Лише за перші три місяці опубліковану інформацію завантажили 20 тис разів.

На базі відомостей про транспортні засоби Texty.org.ua та Opendatabot створили сервіси, якими громадяни скористалися понад 1 млн разів.

Окремо слід відзначити відкриття у 2018 році даних щодо ліцензій транспортних засобів на перевезення пасажирів і вантажів. Тепер за кілька секунд кожен охочий за номером транспортного засобу може перевірити, чи він користується послугами одного з 42 794 легальних перевізників.

З ініціативи Мінфіну на порталі почали публікуватися дані 9 603 місцевих бюджетів. Тепер кожен громадянин може контролювати використання бюджетних коштів на рівні області і на рівні села.

Також контрольні державні органи відкрили дані про понад 143 400 перевірок бізнесу, запланованих на 2019 рік. Тепер будь-який власник бізнесу може дізнатися, коли перевірка постукає у двері його компанії.

У сфері екології найбільший вплив мало відкриття даних державного моніторингу поверхневих вод Державним агентством водних ресурсів. Дані оприлюднені за 16 основними показниками із 445 пунктів збору води на річках за останні п'ять років.

Хоча дані про якість води вважаються одним з найважливіших наборів для суспільства, за кордоном вони залишаються доволі закритими. Згідно з останнім випуском Global Open Data Index, ці дані публікують лише 15 країн світу.

Завдяки відкритим даним Мінекології та природних ресурсів щодо дозвільних документів та процедур промислових та інших забруднювачів довкілля активісти з Дніпра створили перший екологічний бот SaveEcoBot.

Перемога №6: національний конкурс Open Data Challenge

Відкриті дані мають найбільший вплив, коли їх використовують для створення продуктів та сервісів для економічного розвитку й інновацій.

У 2018 році в Україні вдруге відбувся національний конкурс інноваційних IT-проектів на основі відкритих даних Open Data Challenge. Заявки на участь у заході подали 190 команд, 15 з них пройшли інкубацію, а шість команд-переможців розділили фінансову допомогу на загальну суму 2,5 млн грн.

Переможці конкурсу роблять суттєвий внесок у розвиток економіки країни.

Так, проект Monitor Estate дозволяє перевіряти ризики купівлі новобудови у Києві або Львові. NORA аналізує дані з відкритих джерел і виявляє неочевидні зв'язки між учасниками будівельного ринку, а

@LvivCityHelper інформує львів'ян про ремонти та обслуговування будинків. Як показала практика, найбільший попит на відкриті дані – у сферах інфраструктури, будівництва та екології.

Третій цикл Open Data Challenge почнеться у лютому 2019 року, тож кожен може подати заявку та виграти фінансову підтримку проекту на основі відкритих даних.

Які очікування від 2019 року? У 2017 році уряд схвалив оновлену постанову №835, що регулює відкриття понад 600 наборів даних. Попит на відкриті дані росте, тому очікуємо ухвалення третьої редакції постанови та розширення кількості наборів.

Публікація даних про транспорт та охорону здоров'я може стати найбільшим проривом, у тому числі завдяки великому антикорупційному потенціалу. Ключовим пріоритетом залишається стимулювання використання даних для розвитку економіки. Одну з провідних ролей відіграватиме третій цикл Open Data Challenge (*Шесть достижений года открытых данных* // <https://www.epravda.com.ua/rus/columns/2019/01/16/644299>. – 2019. – 19.01).

Мачей Зелінскі, генеральний директор «Сіменс Україна»:

Мир на пороге четвертой промышленной революции. Облачные хранилища данных, беспилотные автомобили, умные здания и города, 3D-печать – это происходит с нами уже сегодня.

Вопрос о том, следовать ли за мегатрендом цифровизации, не стоит. Следовать, стараться быть в первой волне и не терять времени на вчерашние технологии.

О цифровизации на пальцах

Еще десять лет назад не существовало не то что смартфона, но и такого понятия. Сейчас мы не можем без него выйти из дома, ведь он – ключ в цифровой мир, в котором каждый проводит много времени и хранит много информации.

В целом же цифровизация улучшает процессы с использованием современных технологий. Конечным результатом здесь является позитивный бизнес-кейс: оптимизация времени, пространства, затрат и ресурсов.

Об участии в цифровой революции

Цифровизация дает бизнесу множество дополнительных возможностей. Он должен их использовать, если хочет выжить в эпоху перемен, а не кануть в Лету.

За примерами не нужно далеко ходить. Полагаясь на свои лидерские позиции, всемирно известная компания Kodak в свое время решила не переходить с пленки на «цифру». Это было неверное решение, ведь цифровая революция добралась до рынка фотоаппаратов и смела олдскульных производителей, как цунами.

О долгосрочном планировании

Если еще пару лет назад о проектах в области цифровизации говорили лишь в контексте развитых стран, то сейчас цифровизация уже повсюду.

Соответственно, предпринимателям и владельцам бизнесов следует думать не на перспективу трех-пяти лет, а менять свое предприятие на поколение вперед: внедрять диджитал-системы, передовое программное обеспечение и умное оборудование, словом, получить возможность проектировать и тестировать новые продукты в цифровой среде без издержек, расхода ресурсов, брака.

Об украинских реалиях

Украина – не изолированный остров, наша экономика соединена с другими экономиками. Пять лет назад мы совершили разворот в сторону развитых и технологичных европейских, дальневосточных и ближневосточных рынков. Разумеется, это приводит нас к необходимости внедрять цифровые технологии.

По факту Украина находится на пороге третьей промышленной революции с самым низким в Европе показателем автоматизации. Никто не станет ждать, пока украинские предприятия модернизируются. Если они не будут меняться прямо сейчас, они не смогут завоевывать другие рынки и даже не удержатся на своем.

Речь идет не о том, чтобы сначала осуществить третью цифровую революцию, а затем приступить к четвертой. Украине требуется перепрыгнуть через ступеньку.

О наших передовиках

Самыми прогрессивными, с моей точки зрения, являются украинские машиностроительные предприятия. Еще одна передовая отрасль – аддитивное производство, то есть изготовление компонентов методом 3D-печати.

К примеру, в институте Патона производят сверхсложные компоненты для авиационной промышленности с использованием станка, который управляется при помощи технологией Sinumerik Siemens. Цифровизация осуществляется и на заводе Антонова. Там внедряется система NX для улучшения процесса производства, ведь в авиационной промышленности цена ошибки очень высока.

В виртуальном мире каждый элемент имеет своего цифрового двойника, который позволяет не только визуализировать, но и смоделировать физические и механические свойства детали, провести различные симуляции и тесты.

Об основных барьерах

Мы в Siemens провели небольшой опрос среди наших клиентов. В том числе мы попросили ответить на вопрос, что мешает им начать цифровизацию.

На первое место вышла сложность, ведь цифровизировать необходимо каждое звено создания добавленной стоимости. На втором месте оказался

дефицит специалистов, на третьем – психологическая неготовность менеджмента и персонала. Финансовый барьер неожиданно расположился на последнем месте.

О цене вопроса

Цифровизация – это позитивный бизнес-кейс для любого предприятия. Инвестируя, скажем, миллион, нужно понимать, что через несколько лет эта инвестиция вернется в десятикратном размере.

Более того, частью цифровизации является кибернетическая безопасность. Можно ли определить, сколько стоит кибербезопасность и безопасность вообще?

Безопасность непреложна и не имеет цены, а вот прорехи в безопасности чреваты огромными финансовыми потерями. Полтора года назад атака вируса Petya остановила работу многих предприятий на несколько дней и даже недель. Уверен: если подсчитать совокупные убытки в стране, размер будет чудовищным.

Время раздумий и сомнений прошло. Реальность такова: цифровизируйся или перестань существовать. Третьего не дано (*Цифровізуйся або перестань існувати* // <https://www.epravda.com.ua/columns/2019/01/11/644176>. – 2019. – 16.01).

Євгенія Генова, кандидатка філологічних наук, журналістка-розслідувальниця і право захисниця:

Е-демократія сприяє залученню широкого кола людей, особливо молоді та людей з вразливих груп. Одним з її інструментів є електронні консультації.

Одним із інструментів електронної демократії є електронні консультації. Це електронний спосіб збору даних щодо думок громадян про ті чи інші питання місцевої або державної політики. Власне, це збирання поглядів представників суспільства про важливі проблеми, але при цьому влада може як врахувати ці позиції, так і просто взяти до відома.

У світі існують різні форми е-консультацій: формальні та неформальні, регульовані та нерегульовані державою. У процесі е-консультацій можуть залучатися та збиратися різні погляди громадян, які, не виходячи з дому, мають змогу в такий простий спосіб як висловити свою думку з приводу якогось питання, так і запропонувати свій варіант його вирішення.

Механізм проведення електронних консультацій

В Україні проведення е-консультацій регулюється пп. 16, 17 Порядку проведення консультацій з громадськістю з питань формування та реалізації державної політики, затвердженого відповідною Постановою Кабміну від 3 листопада 2010 року. Втім, попри те, що цьому документу вже дев'ятий рік, такі консультації ще й досі рідкість у нашій країні.

Для проведення електронних консультацій орган виконавчої влади має створити спеціальну підрубрику «Електронні консультації» у рубриці «Консультації з громадськістю» на своєму сайті. Для консультацій також

може використовуватись урядовий веб-сайт «Громадянське суспільство і влада».

Крім того, 8 листопада 2017 року Кабмін ухвалив Концепцію розвитку електронної демократії в Україні та план заходів щодо її реалізації. Згідно з цим документом, електронні консультації – це форма публічних консультацій, що передбачає, зокрема, оприлюднення проектів актів органів державної влади або питань, що потребують вирішення, для отримання пропозицій та зауважень.

У плані заходів на 2017-2018 роки, зокрема, зазначається популяризація електронної демократії, формування знань і навичок користування її інструментами з урахуванням доступності інформації для осіб з інвалідністю, зокрема із сенсорними порушеннями (в тому числі слуху та зору), а також поширення практики використання інструментів електронного голосування та забезпечення розвитку та удосконалення електронної демократії на загальнодержавному та місцевому рівні. Відповідальними за реалізацію цих заходів визначили Державне агентство з питань електронного урядування, Мін'юст та інші органи виконавчої влади, а також органи місцевого самоврядування. Зокрема, на місцеву владу покладають поширення інструменту електронних консультацій. Щоправда, реалізація цього завдання відбувається лише «за згодою» органів місцевої влади, а не є обов'язковою умовою їх функціонування.

Втім, порядок проведення е-консультацій нескладний.

Орган влади має оприлюднити повідомлення про проведення консультацій, яке містить:

- назву органу влади;
- назву акту та стислий зміст пропозицій;
- соціальні групи та зацікавлені сторони, на які поширюється дія рішення;
- можливі наслідки проведення в життя рішення для різних соціальних груп та зацікавлених сторін;
- електронну адресу та строки подання пропозицій;
- номер телефону, за яким проводяться консультації;
- дані про відповідальну особу органу влади;
- строк і спосіб оприлюднення результатів обговорення.

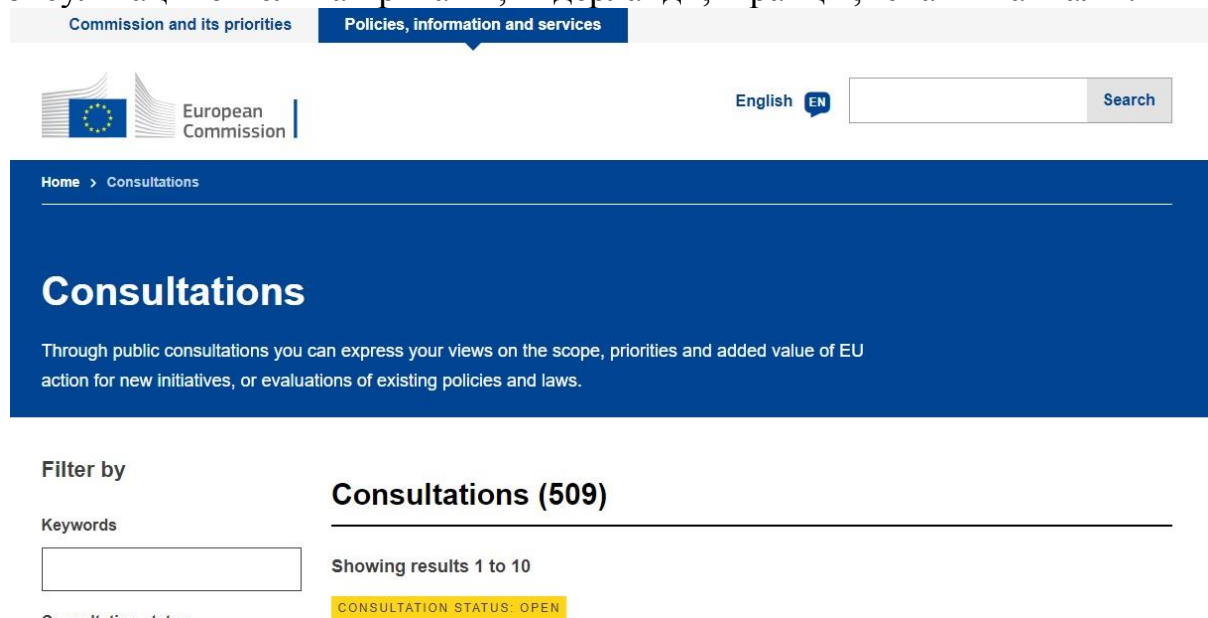
Після цього триває збір пропозицій і зауважень, отримана інформація обробляється та оприлюднюється на офіційному ресурсі.

Як «у них»?

Публічні е-консультації систематично запускаються Європейською Комісією і вони є відкритими для всіх, хто цікавиться відповідною проблематикою. Ознайомитися з ними можна на відповідному ресурсі. Наприклад, у 2017 році комітет із правових питань Європейського Парламенту вирішив провести публічну е-консультацію стосовно майбутнього робототехніки та штучного інтелекту. Публічна консультація включала дві окремі анкети, адаптовані для кожної з аудиторій: одна для

широкої публіки (15 питань) та друга для спеціалістів у даній сфері, яка складалася з 17 загальних та 47 додаткових питань. Е-консультація містила комбінацію питань з варіантами вибору відповіді та відкритими запитаннями, щоб зацікавлені сторони були вільними у наданні своїх пропозицій. У е-консультуванні взяли участь майже 300 респондентів, найактивніші були з Німеччини (85), Франції (35) та Іспанії (28). Вік переважної більшості респондентів становив 25 – 54 роки (78 %). Загалом респонденти, відповідно до результатів е-консультації, позитивно ставляться до робототехніки та штучного інтелекту. 79 % респондентів заявили про позитивне або дуже позитивне ставлення до робототехніки, тоді як лише 3 % ставляться до неї негативно чи дуже негативно. Серед недоліків учасники е-консультування назвали такі: важко або занадто рано регулювати ці новітні технології; регулювання шкодитиме конкурентоспроможності; скептицизм стосовно будь-якого регулювання та наявність необхідності обмеження загальних принципів.

Загалом же лідерами серед європейських країн із впровадження е-консультацій є Велика Британія, Нідерланди, Франція, Іспанія та Італія.

Наприклад, у **Великобританії** функцію е-консультування виконує платформа gov.uk як єдина точка доступу. Це зручний у навігації та зрозумілий веб-сайт. Станом на початок січня 2019 року на сайті опубліковано 4593 е-консультації. Всі вони поділяються за 47 політичними сферами. Важливо, що на сайті в обов'язковому порядку регулярно публікуються звіти про результати проведення консультацій. Такі звіти включають в себе як статистичну інформацію, так і висновки, зроблені урядом на основі е-консультацій.

Що реалізовано в Україні

Як уже зазначалося, електронні консультації не є вельми популярними у нашій державі. Втім, декілька прикладів все ж можна навести. Це сервіс «Громадське обговорення нормативно-правових актів» на урядовому порталі «Громадянське суспільство та влада».

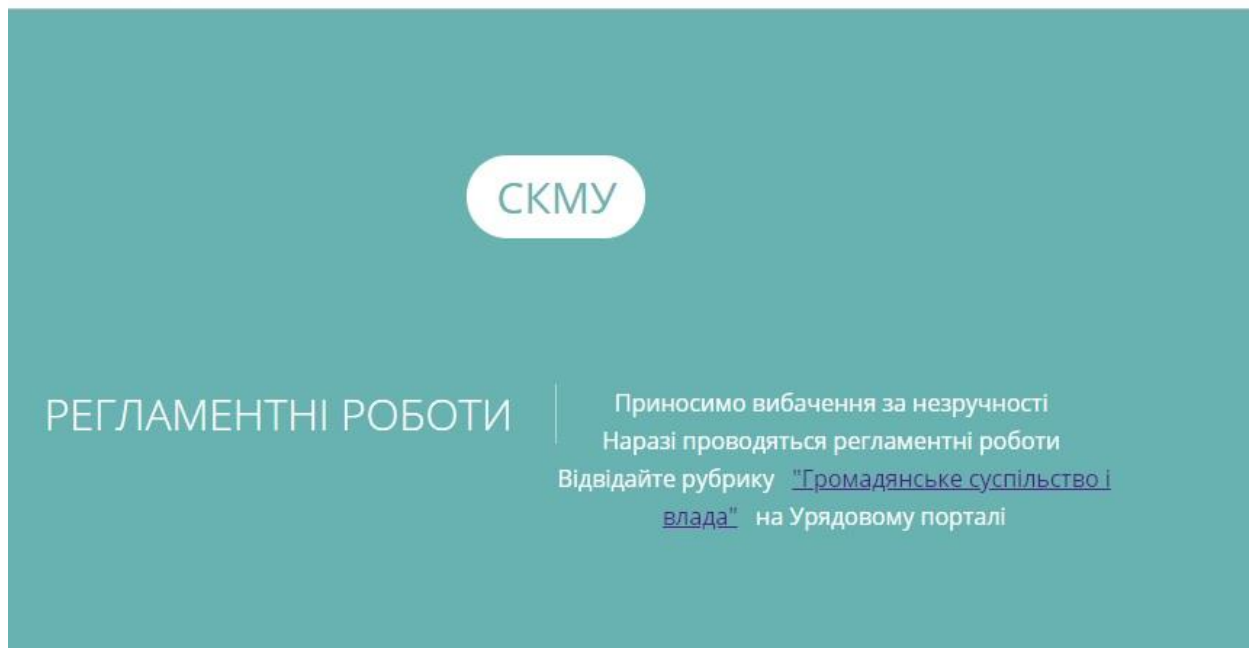
На сервісі кожен громадянин може зареєструватись і взяти участь у обговоренні проектів нормативно-правових актів. Громадянам пропонується здійснити загальну оцінку (згода/незгода), додати коментар, зауваження, пропозицію за допомогою запропонованої форми. Інші користувачі можуть також здійснити оцінку коментаря.

У правилах участі зазначено, що результати обговорення обов'язково враховуються при подальшому опрацюванні проекту нормативно-правового акту. На сайті також доступна статистика, яка демонструє:

- кількість зареєстрованих користувачів;
- кількість проектів, які пройшли обговорення;
- запропоновано редакцій;
- надано пропозицій;
- надано оцінок.

Користувач має можливість відстежити реагування на пропозиції. У його особистому рейтингу зазначається кількість прийнятих пропозицій. На жаль, загальна статистика не відображає кількість врахованих пропозицій. Правила також не визначають порядок врахування пропозицій. Рубрика «Звіти та аналітика» присутня, але в багатьох випадках не наповнена.

Втім, на жаль, станом на початок січня 2019 року цей ресурс не працює. Як зазначається, – з технічних причин.

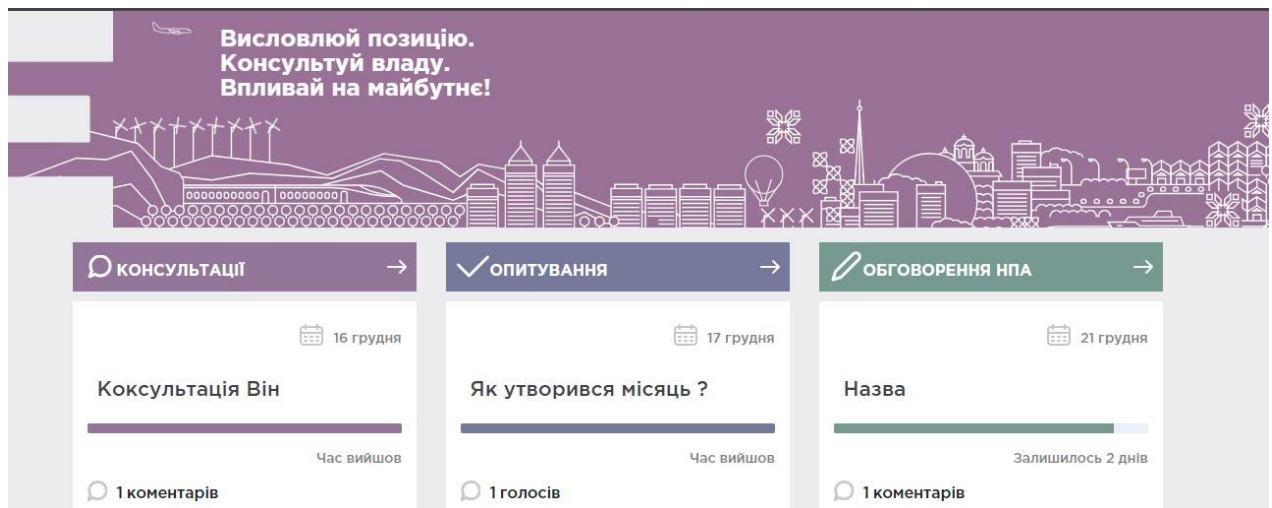

Крім того, на цьому ж ресурсі є орієнтовні плани консультацій з громадськістю на сайтах органів виконавчої влади, де, крім центральних органів влади, присутні й обласні державні адміністрації. Щоправда, наразі інформація про консультації міститься лише за 2018 рік.

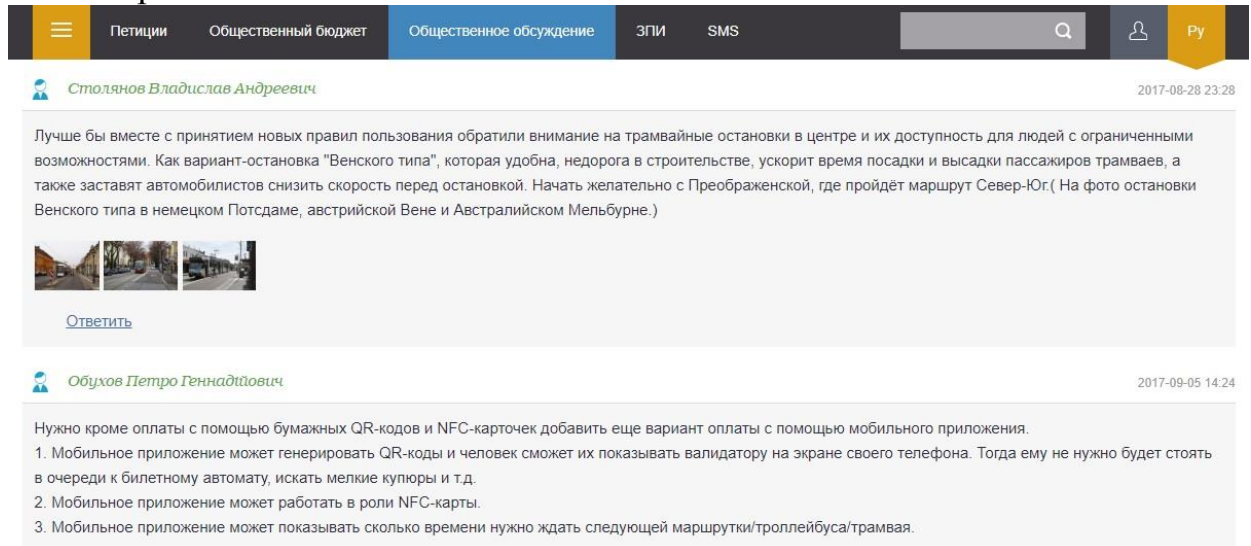
Наприкінці минулого року рішення про запровадження на території міської територіальної громади електронних консультацій та опитувань було прийнято на засіданні виконавчого комітету Тернопільської міської ради. Як повідомляє офіційний сайт мерії, міська рада проводитиме е-консультації у трьох видах: електронне опитування (проведення опитування задля виявлення громадської думки з питань, віднесених до відання місцевого самоврядування); електронні консультації з громадськістю (оприлюднення пропозиції щодо вирішення певного питання з можливістю коментування учасниками е-консультацій та внесенням власних коментарів); електронне обговорення нормативно-правового акту (оприлюднення проекту нормативно-правового акту органами місцевого самоврядування з можливістю коментування документу учасниками е-консультацій та внесенням власних коментарів).

Вносити коментарі та брати участь в опитуваннях, консультаціях зможуть зареєстровані члени територіальної громади, які авторизуються на порталі через ЕЦП, Bank ID або Mobile ID.

Станом на початок січня ресурс для е-консультацій знаходиться у режимі тестування.

Одним з варіантів запровадження е-консультації в Одесі є платформа «Соціально активний громадянин». На цьому ресурсі можна не лише подати петицію або долучитися до бюджету участі, а й скористатися платформою для обговорення проектів нормативно-правових актів мерії. Так, в архіві обговорень є чотири треди: обговорення проекту благоустрою центрального парку культури і відпочинку ім. Т.Г. Шевченка як центру української національної культури (три гілки обговорення); обговорення Правил користування міським пасажирським автомобільним та електричним транспортом у м. Одесі. Всі вони були створені в один день – 18 серпня минулого року. Щодо зазначених питань можна голосувати, а також лишити коментарі:

Зазначимо: якщо на будь-якому ресурсі органу влади є дієва кнопка «Зв'язатися з нами» абощо, це теж можна розглядати як інваріант е-консультації, адже у такий спосіб чиновник або службовець може «почути» думку громадян та звернути увагу на слушні зауваження та пропозиції. Звісно, що при цьому орган влади має бути зацікавленим у широкому інформуванні громадян про можливість взяти участь у е-консультаціях, усіляко заохочувати до коментування і надання пропозицій, доступно

роз'яснювати тему обговорення та пропонувати такі питання, які справді цікаві й важливі широкому колу мешканців.

Невисокий рівень реалізації е-консультацій органами влади доповнюється ще й низьким інтересом до них самих громадян, як і до е-взаємодії в цілому. Тільки 9 % опитаних українських громадян беруть участь у е-опитуваннях, 6 % – взаємодіють із громадськими об'єднаннями та ініціативними групами, 5 % – вступають у комунікацію із представниками органів місцевого самоврядування, 4 % – користуються е-послугами. Але при цьому 24 % віддають перевагу пошуку інформації про органи влади.

Водночас *е-консультації, як і інші інструменти електронної демократії, здатні вирішити чимало сучасних проблем.* По-перше, сьогодні в Україні, як і в багатьох країнах Євросоюзу, спостерігається низька явка виборців серед молоді, що в довгостроковій перспективі ризикує підірвати легітимність формування державної політики. Електронна участь може змінити цю тенденцію шляхом надання альтернативних шляхів політичної участі, які можуть бути більш привабливими для молодих людей, що звикли користуватися гаджетами. По-друге, електронна участь громадян може послабити ризики, пов'язані з поляризацією відносин між різними політичними партіями. Регулярна участь громадян у формуванні політики призведе до часткової деполітизації різноманітних сфер, адже саме громадяни, а не політики, будуть наділені реальними повноваженнями і впливом. По-третє, складність поточних суспільних проблем часто перевищує межі державної політики і вимагає знань різних груп інтересів і зацікавлених сторін. Роль електронної участі у цьому зв'язку полягає у сприянні багатостороннім обговоренням без обмежень часу та місця. І, звичайно, е-консультації дозволяють залучити якомога більш широке коло людей, які представляють вразливі групи населення і зазвичай не мають можливості реально впливати на публічні рішення, через що їх голос нерідко ігнорується (*Маю думку: як у світі та в Україні проводять е-консультації та для чого вони потрібні // <https://www.prostir.ua/?news=mayu-dumku-yak-u-sviti-ta-v-ukrajini-provodyat-e-konsultatsiji-ta-dlya-choho-vony-potribni>. – 2019. – 12.01).*

Блоги та соціальні мережі

Державне агентство з питань електронного урядування України:

Електронне урядування – головна тема засідання Уряду від 30 січня.

Маємо досягнення:

- ✓ ☐ 118 електронних послуг на Урядовому порталі
- ✓ ☐ Втричі зросло користування електронними послугами за минулий рік
- ✓ ☐ 673 органи влади підключено до системи електронної взаємодії органів виконавчої влади
- ✓ ☐ 5 400 електронних документів щоденно пересилається між органами державної влади
- ✓ ☐ У 2018 році Україна посіла 17 сходинку в світі у сфері відкритих даних, та друге місце – за темпами розвитку
- ✓ ☐ Близько 10 тис. місцевих бюджетів публікується на порталі openbudget.gov.ua
- ✓ ☐ Дані про понад 143 тисячі перевірок бізнесу, які заплановані на 2019 рік, відкриті контрольними державними органами
- ✓ ☐ Понад 1 млн разів українці скористалися онлайн-сервісами на основі відкритих даних про зареєстровані транспортні засоби
- ☐ Маємо амбітні плани 2019 рік:
 - ✓ ☐ Впровадження не менше 50 нових електронних послуг
 - ✓ ☐ Оптимізація електронних послуг за принципом життєвих та бізнес-ситуацій
 - ✓ ☐ Підключення пріоритетних реєстрів до системи електронної взаємодії державних електронних інформаційних ресурсів «Трембіта»
 - ✓ ☐ Розширення переліку наборів даних, обов'язкових до відкриття, та підвищення якості відкритих даних, що публікуються
 - ✓ ☐ Підключення не менше 300 нових абонентів до системи електронної взаємодії органів виконавчої влади. Передусім – за рахунок органів місцевого самоврядування, в тому числі – новостворених об'єднаних територіальних громад.
 - ✓ ☐ Впровадження принципу Digital by Default – «цифрового за замовчанням», при якому всі нормативно-правові акти Уряду будуть проходити цифрову експертизу.

Зазначимо, що на засіданні Уряду Прем'єр-міністр Володимир Гройсман подякував Державному агентству з питань електронного урядування України за дієві кроки на шляху впровадження е-урядування!
(https://www.facebook.com/eGovernanceUkraine/?hc_ref=ARSVAFDrXwdyNIPI)

-M1yCU2l7OiRteG5Xi0LO_jNwAe2PgXH7bzWNJhs6n9tDbyP9cY&fref=nf. – 2019. – 30.01).

Jaanka Merilo:**Несколько цифр из электронного Днепра**

Со времени запуска решений (запускались условно с января 2017):

- 927 000 жителей записались к врачу через интернет
- 56 % жителей уже не стоит в «живой очереди», записываясь на конкретное время удаленно
- 520 000 жителей уже не должны носить для города и городских служб справки о составе семьи (данные есть в регистре)
- 77 000 раз службы доставали по разрешению человека информацию из регистра и не «дергали» уже людей
- 6500 заявок о коммунальных проблемах подали через единый Контакт Центр
- Более 800 000 раз оплатили в транспорте через QR-коды или банковской картой (<https://www.facebook.com/jaanka.merilo>. – 2019. – 26.01).

Jaanka Merilo:

Днепр – первый город в Украине, в котором приняли Концепцию развития электронной демократии.

Основные пункты:

1. Бюджет участі

Зроблено: <https://adm.dniprorada.gov.ua>

Ціль: мінімально 3 % громадян приймають участь у голосуванні Бюджету Участі

2. Електронні петиції

Зроблено: <https://e-dem.in.ua/dnipropetrovsk>

3. Відкритий бюджет

Зроблено: <http://openbudget.in.ua/pub.../towns/559cec136b61730775040000>

4. Електронна система публічних закупівель ProZorro та ProZorro.Продажі

Зроблено: <https://dniprorada.gov.ua/uk/page/prozorro>

Ціль: місто входить в топ-10 міст за державним рейтингом об'єму закупівель та в процедурах закупівель приймає участь в середньому 2.7 учасника до 2020 року

5. Відкрита мапа Дніпра

Зроблено: <https://mapa.dniprorada.gov.ua>

6. Відкриті дані

Зроблено: <https://opendata.dniprorada.gov.ua>

Ціль: більш ніж 700 якісних наборів даних опублікованих в форматі Open Data, у тому числі всі необхідні, які передбачені законодавством, а також за запитом громадськості, та дані постійно оновлюються. Забезпечення розвитку та удосконалення наборів відкритих даних.

7. Контакт Центр

Зроблено: <https://hotline.dniprorada.gov.ua>

Ціль: 60 % звернень до Контакт-Центру комунальних послуг потрапляє через електронний сервіс (мобільний або web-based) и 30 % громадян знають про систему Контакт Центр

8. Електронний сервіс поіменного голосування та звітів щодо діяльності керівництва ради та депутатів

Зроблено: <http://edeputat.dniprorada.gov.ua/uk>

9. Кабінет мешканця та електронні послуги

Заплановано вже скоро на базі iGov

Ціль: в кабінеті мешканця мінімально 100 послуг, у тому числі 20 найактуальніших міських послуг. До 2021 мінімально 50 % мешканців інформовані про сервіс Кабінет Мешканця та/або про електронні послуги в Дніпрі, 20 % протягом року користувалися електронними послугами

10. Система електронної взаємодії

Заплановано

11. Платформа для онлайн засідань

Заплановано

12. Платформа для місцевих інновацій

Заплановано

13. Термінал для подання звернень громадян

Заплановано

14. Популяризація електронної демократії, формування знань та навичок користування її інструментами з урахуванням доступності інформації для осіб з інвалідністю, зокрема із сенсорними порушеннями (в тому числі слуху та зору)

Заплановано

15. Вдосконалення кодифікованих актів для забезпечення електронної демократії

У праці постійно

16. Проведення розсилки серед електронних адрес жителів, за обраною тематикою діяльності міської ради та її виконавчих органів

Заплановано

17. Запровадження інклюзивного підходу до роботи електронних сервісів

У праці постійно

18. Запровадження системи електронних консультацій

Заплановано

19. Запровадження платформи онлайн засідань

Заплановано

20. Термінали для подання звернень

Заплановано (<https://www.facebook.com/jaanika.merilo>. – 2019. – 25.01).

Державне агентство з питань електронного урядування України:

Неабиякої популярності набула онлайн-послуга перевірки недійсних документів – 913 618 разів українці скористалися нею за п'ять місяців. При цьому 7 824 документів за результатами перевірки насправді виявилися недійсними.

Онлайн-послуга перевірки недійсних документів працює завдяки налагодженій взаємодії між реєстрами Державної міграційної служби України (база недійсних документів) та Міністерства внутрішніх справ України (база викрадених та втрачених документів).

Скористатися послугою можна на Урядовому порталі <https://www.kmu.gov.ua/ua/servicesfilter> чи на сайті Державної міграційної служби України <https://nd.dmsu.gov.ua>, і перевірити за її допомогою можна такі документи:

- ✓ ☐ паспорт громадянина України
- ✓ ☐ паспорт громадянина України у формі картки
- ✓ ☐ паспорт громадянина України для виїзду за кордон
- ✓ ☐ тимчасове посвідчення громадянина України
- ✓ ☐ посвідчення особи без громадянства для виїзду за кордон
- ✓ ☐ посвідка на постійне проживання
- ✓ ☐ посвідка на тимчасове проживання
- ✓ ☐ посвідчення біженця
- ✓ ☐ проїзний документ біженця
- ✓ ☐ проїзний документ особи, якій надано додатковий захист
- ✓ ☐ проїзний документ дитини

(https://www.facebook.com/eGovernanceUkraine/?hc_ref=ARSVAFDrXwdyNIPI-M1yCU2l7OiRteG5Xi0LO_jNwAe2PgXH7bzWNJhs6n9tDbyP9cY&fref=nf. – 2019. – 24.01).

Jaanika Merilo:

На засіданні Координационного совета по вопросам развития цифровой экономики и общества Украины было чеством рассказать на примере Днепра как возможно, если есть полная политическая воля и желание, сделать за 3 года уже первоочередные шаги в сторону умного и электронного города. А дальше, надеюсь, что опыт будет и масштабироваться. И мы только в начале пути

Если коротко, заседание Координационного совета по вопросам развития цифровой экономики и общества Украины под руководством Степана Кубива и HiTech Office:

Днепр:

- на четвертом месте в рейтинге «прозрачных городов» в рейтинге Transparency International, <https://transparentcities.in.ua/rating/?rating-year=current>

- победитель премии Open Data Awards в номинации Open Data City Award (прорыв года)
- в топе Прозорро по объему закупок и по данным USAID в прошлом году были в топ 5 городов по прозрачности допороговых закупок
- более 500 000 жителей не должны уже городским службам носить справки о составе семьи, так как создан реестр жителей. И уже 75 000 раз службы самостоятельно запрашивали в реестре, а не «дергали жителей». Также можно электронно подавать информацию в реестр жителей и заказывать справки для других служб
- первым городом в Украине запустили MobileID и, например, справку о составе семьи можно уже заказать через сайт ЦНАП
- открыли Центр Административных услуг в совсем новом в Украине формате – в торговом центре на одной площади с МВД, так как не жители должны приходить к нам, а мы всё автоматизировать и идти туда, где для жителей удобней, <https://cnap.dniprorada.gov.ua>
- благодаря Transparency мы познакомились с Helsi и запустили электронную очередь во всех мед. центрах в Днепре и более 60 % жителей уже записываются к врачу через интернет
- с областной администрацией и мэрами Покрова, Марганца, Першотравенска, Никополя, Павлограда масштабировали решение в города области, и уже и в более маленьких городах 50 % жителей уже не ждут в живой очереди приема, а записываются к врачу через интернет
- поддержали запуск в Покрове электронного рецепта, который очень востребованный уже и у врачей и пациентов
- запустили очень крутой и удобный контакт-центр, через который можно подать заявление о коммунальных проблемах в городе через браузер или мобильное приложение и отследить выполнение, <https://hotline.dniprorada.gov.ua>
- помогали масштабировать данное решение и в Марганец, и пару городов на подходе
- поддержали запуск МВД с областью очень крутого центра мониторинга и реагирования 102 (камеры, которые опознают знаки и лица), работаем с МВД, правительством Эстонии и областью в расширении его на 112
- создали первый в Украине региональный центр кибербезопасности (Cert), который сотрудничает в сферах кибербезопасности с национальным Cert, СБУ, Киберполицией и несколькими частными организациями (скан угроз)
- запустили Единую карту с 24 слоями, через которую и жители могут давать обратную связь: от информации про незаконный МАФ до незаконных «наливаек», <https://mapa.dniprorada.gov.ua>
- запустили портал открытых данных с, наверное, самым большим количеством открытых данных в Украине (более 600 наборов), <https://opendata.dniprorada.gov.ua>

- присоединились к StartBusinessChallenge – портал через который можно проще понять, как открыть свой бизнес (максимально возможное количество сценариев), <https://sbc.regulation.gov.ua...>

- уже давно запустили открытый бюджет (с титульными списками ремонтов), присоединились к сайту петиций

- состыковались первым городом с Трембитой, ждем запуска

- на 80 % готов Кабинет Жителя, ждем конечного перехода на баланс области, чтобы могли бы запускаться в новом формате. А пока у нас самое большее количество услуг через iGov

- запустили оплату через QR-коды в общественном транспорте и уже более 600 000 поездок были оплачены через них или банковской карточкой любого банка. Мы соответственно на 2 и 1 месте по количеству пользователей в Украине

- запустили вторым городом Единый Билет – возможность через мобильное приложение Привата оплатить за проезд в трамвае и троллейбусе за день-неделю-месяц

- присоединились к Прозорро.Продажи и продаем, и сдаём в аренду или оперируем городским имуществом через открытые аукционы

- также драйвили и активно поддерживали принятие десятки важных законопроектов – в том числе с Министерством инфраструктуры и министром Омельяном законопроект электронного билета, закон «про MobileID», также закон про паркинг и т.д.

- а в рамках BookAngel подарили библиотекам более 2000 детских книг, <https://www.facebook.com/bookangelbyjaanika>

(<https://www.facebook.com/jaanika.merilo>. – 2019. – 24.01).

Max Nefyodov:

#перемога така, що аж сльози заважають говорити. **Як держпідприємства звітують і подають фінплани?** Посилають в один з 84 органів управління паковани паперу, прошиті нитками, а ті – в Мінекономіки. Потім ці папери розшиваються і цифри передруковуються в Ексель. А потім ми отримуємо (або не отримуємо) щось. Аналізувати це неможливо, ба, навіть кількість підприємств, які звітують, плаває. Проактивно реагувати і попереджувати проблеми неможливо. Не тільки суспільство, але і кабмін по деяким «героям промисловості» не знає геть нічого про стан справ. Звіти по топ-100 держкомпаній міністерство зводить вручну і з затримкою. Замість інтелектуального аналізу десятки людей займаються складанням чисел в стовпчики.

Тепер цьому настав край!

З нового року запущена єдина база автоматизованого збору, аналізу та зведення фінансових звітів та інформації про фіскальні ризики державних підприємств в електронному вигляді! Роздані тисячі ключів, проведена купа навчань, сотні компаній вже працювали в ній ще минулого року добровільно – і ось з 11 січня використання стало обов'язковим спільним

наказом Міністерство економічного розвитку та Міністерство фінансів! Папір по more!

ЯК БУДЕ ТЕПЕР: всі 3385 державних підприємств, що перебувають під управлінням центральних органів державної влади (1618 працюючих, одному органу управління підпорядковується від 1 до 324 підприємств) будуть здавати все в єдиному форматі файлу із ЕЦП і виключно електронно.

ЩО САМЕ ЗДАВАТИ: фінансову звітність – квартальну та річну, інформацію щодо ефективності управління державною власністю (моніторинг), фінансові плани та звіти про їх виконання, стратегічні плани, інвестиційні плани, окремі звіти на вимогу уповноваженого органу управління.

СКІЛЬКИ КОШТУЄ: витрачено близько 3 млн грн на дозakupівлю ліцензій, робота із базою, звісно, безкоштовна. Ніяких посередників чи роялті на офшори

ЩО ДАЛІ: будемо будувати систему ризик менеджменту (червоні прапорці, якщо якісь показники раптово вибиваються), МінФін буде впроваджувати систему фіскальних ризиків, ProZorro. Продажі невдовзі запустить публічний модуль бізнес-аналітики для всіх-всіх! Думаю, журналістам буде цікаво!

А якщо без жартів – це приклади того, скільки треба будувати фундамент #корпоративнеуправління, аби кардинально змінити якість процесів управління держмайнtimer. Ну або можна просто кричати «працуйте краще» – і дивуватись, чому «нічого не відбувається!» Головний автор цієї перемоги – Роман Кропивницький, який рік тому був призначений директором департаменту держвласності. Він доклав титанічних зусиль на те, аби обрати і встановити всім софт, погодити підзаконку, вибити ці 3 млн грн в бюджеті, зробити паспорт бюджетної програми і провести через кабмін порядок використання коштів, відповісти на 100500 заперечень держкомпаній «нащо це треба» і «ніколи не запрацює» і «не вміємо користуватись компУтерами!» (<https://www.facebook.com/max.nefyodov>. – 2019. – 22.01).

Державне агентство з питань електронного урядування України:

Державне агентство з питань електронного урядування України на виконання вимог статті 10 Закону України «Про електронні довірчі послуги» розробило та встановило Вимоги до засобів електронної ідентифікації, рівнів довіри до засобів електронної ідентифікації для їх використання у сфері електронного урядування (далі – Вимоги).

Цим документом уперше в українській нормативно-правовій базі:

☒ ☐ врегульовано процес випуску, обігу та знищення не тільки цифрового підпису, а й інших засобів електронної ідентифікації – BankID, MobileID, ID-card;

☒ ☐ визначені такі терміни: активація, атака підбору, вразлива інформація, встановлення ідентичності, динамічна автентифікація, достовірне

джерело ідентифікаційних даних (достовірне джерело), ключова інформація (криптографічний матеріал), компрометація, компрометація в режимі офлайн, орган оцінювання відповідності, перевірка ідентичності, підтвердження ідентичності, порушник, порушник із базовим потенціалом, порушник із високим потенціалом, порушник із середнім потенціалом, ризики інформаційної безпеки, система управління записами; суб'єкт, відповідальний за встановлення ідентичності; унікальний ідентифікатор, фактор автентифікації;

☒ ☐ визначені функції всіх учасників процесу надання засобів електронної ідентифікації трьох рівнів (низького, середнього, високого).

Державне агентство з питань електронного урядування України розробило і ввело в дослідну експлуатацію інтегровану систему електронної ідентифікації <https://id.gov.ua>. Вона об'єднує всіх надавачів послуг електронної ідентифікації.

Важливо, що наприкінці минулого року впроваджена КСЗІ інтегрованої системи електронної ідентифікації з підтвердженою відповідністю (атестат відповідності КСЗІ зареєстрований в Адміністрації Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України від 18 грудня 2018 року за № 18213). Зараз система працює в дослідній експлуатації.

Протягом цього року буде затверджене Положення по інтегровану систему електронної ідентифікації, а також почнеться її промислова експлуатація.

Окрім того, протягом цього року будуть розроблені Схеми електронної ідентифікації з низьким, середнім та високим рівнем (https://www.facebook.com/eGovernanceUkraine/?hc_ref=ARSVAFDrXwdyNIPI-M1yCU2l7OiRteG5Xi0LO_jNwAe2PgXH7bzWNJhs6n9tDbyP9cY&fref=nf. – 2019. – 15.01).

Jaanika Merilo:

Голосуем через мобильный телефон?

Часть 1

Если не будет сюрпризов, и не получится активизировать молодежь прийти на участки, ход выборов опять будут определять люди возраста старше. А предпочтения, глядя на социологию, реально разные.

Совсем упрощенно (но из реального исследования) – 23 % молодежи с 18-29 лет проголосовали бы за Владимира Зеленского, при том, как только 8 % за Юлию Тимошенко и 3 % за Юрия Бойко.

Из возрастной категории 60+ проголосовали бы 21 % за Юлию Тимошенко, 15 % за Юрия Бойко и только 4 % за Зеленского.

Одна из возможностей активизировать молодых и уехавших за рубеж – электронные выборы и Эстония тому хороший пример.

В Эстонии выборы в парламент, местные органы самоуправления и Европарламент проходят через интернет. (Президент выбирается по другой системе).

32 %+ жителей голосует с помощью мобильного телефона (MobilID) или ИД-карты и это повысило явку на 10 %, по сравнению с средним Европейским.

Это часто именно те, которые скорее всего не пришли бы на участок, но через мобильный за 3 минуты проголосовать – не проблема. Кстати, 5 % проголосовали из-за границы, при меньшей, чем в Украине, миграции (из 115 стран).

Как результат возможности проголосовать за три минуты без привязки к месту, голосует и молодежь и «умные мозги». И из-за этого и в Эстонии популистическая партия старается постоянно поставить под вопрос проведение электронных выборов под любым предлогом. Но пока не получилось и пока нет ни одного случая, когда взломали хотя бы один голос или поменяли бы. Хотя каждый год хакеры угрожают...

Но мы к этому готовы? Коротко – сегодня нет, но скоро да. Что для этого нужно? **ОСНОВНЫЕ вопросы:**

1. 100 % уверенность, что голос не продадут

Например, в Эстонии ИД-карта привязана ко всему – имуществу, банку, всем сделкам. Ты же не отдашь ее на неделю за 300 гривен. Также как не отдашь свой мобильный телефон, который привязан к твоему паспорту и также к банку, имуществу и т.д. Также можно до голосования в течении недели голосовать электронно и 500 раз менять свой голос. Это тоже механизм защиты и демократии. Сколько реально меняли свой голос? 0.7 %. Но какой смысл менять голос, который еще 500 раз можно менять и тогда прийти на участок в день выборов и засчитается последний.

2. Техническая готовность

Эстония 10 лет с начала создания электронных систем и регистров начала проводить электронное голосование. И это единственная страна в мире. Были уже и демографический регистр и большинство имело ИД-карты и доступ к интернету и была максимальная уверенность в кибербезопасности.

Мы в 2016 году с Oleksiy Skrypnyk Vladyslav Golub и 32 депутатами разных фракций подали законопроект электронных выборов для начала дискуссии. Он на сегодня «висит». Можно и пошутить, что для ИТшников 4404 – error или ошибка в системе. Ничего, дойдем. http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1...

Часть 2 – готовность Украины или когда будет

Часть 3 – планы на эти выборы (а план очень даже есть) (<https://www.facebook.com/jaanika.merilo>. – 2019. – 12.01).

Андрей Довбенко, юрист, венчурный инвестор:

Как новые инструменты госуслуг развивают гражданское общество.

Развитие электронных государственных услуг – самый значимый сдвиг для украинского госсектора за последние годы. К концу 2018 года в Украине было доступно уже 117 услуг на правительственном портале, предоставляемых посредством интернета. Почему особый акцент я делаю

именно на этих процессах? В первую очередь потому, что здесь мы не наверстываем упущенное, а движемся в одном ритме с Европой. Там концепция развития электронных услуг на 2016-2020 годы подразумевает очень схожие с нами проекты. Почему это так важно? Давайте разберемся.

Самые очевидные причины – устранение бюрократии и коррупции. Вопросы решаются оперативно, а исключение человеческого фактора убирает возможность взяточничества. Далее следует высвобождение ресурсов госслужащих – специалисты смогут заниматься более полезной и эффективной работой, а те, кто пришел ради нечестных заработков, просто уйдут. Соответственно, чем меньше армия чиновников, тем больше возможностей расходовать бюджет на действительно нужные программы. Но и это только вершина айсберга.

На более глубинном уровне такие процессы меняют представления населения о государстве. То, о чем так давно говорили, о государстве, как сервисе, теперь претворяется в жизнь. И открутить этот процесс назад уже будет непросто, ведь люди привыкнут именно получать то, что им нужно, а не кланяться чиновникам или сидеть в унизительных очередях. В Европе это понимают и потому активно поддерживают такие процессы финансированием и экспертизой. Более того, в самом Евросоюзе в Стратегии детально расписаны только первые шаги развития электронных государственных услуг, а дальнейшие действия обсуждаются вместе с населением и бизнесом. Это дает возможность еще сильнее развивать демократические процессы и создавать именно то, в чем люди нуждаются.

У нас тоже есть схожие примеры. Например, инвестирование OpenDataBot в проект бота для поиска железнодорожных билетов RailwayBot. Фактически, это пример того, как бизнес создает нужную обществу услугу, а заодно помогает бороться с перекупщиками и оптимизирует систему. Надеюсь, что дальше этот процесс инициирования проектов бизнесом и общественными объединениями только усилится. Но уже сейчас ясно, что электронные сервисы становятся все более востребованными населением.

Говоря о взаимосвязи бизнеса и развития системы электронных госуслуг, нельзя, конечно, не вспомнить опыт Эстонии, где вопрос диджитализации правительства был превращен в национальный бренд и позволил также коммуницировать инвестиционную привлекательность страны, как государства, открытого инновациям. Это еще раз подчеркивает комплексность таких изменений, когда за одним действием тянутся и другие, срабатывает эффект перелива. Фактически, страна смогла из постсоветской территории развить новую идентичность и привлечь в страну средства и бизнес. Слепо копировать такой подход Украине, конечно, не стоит – у нас есть своя специфика, но стоит понимать, что за развитием диджитал-инструментов следуют и другие возможности.

Безусловно, такое реформирование должно также проводиться критически. И я вовсе не призываю забыть обо всем на свете и всем ринуться

только в электронные госуслуги. Наоборот, я считаю, что общественное внимание к вопросу – это возможность для реалистичной оценки процессов, поиска уязвимостей и их доработки. К тому же внимания требуют и структуры, создающие электронные инструменты, ведь демократия работает только при отлаженной системе сдержек и противовесов. Но то, что мы делаем сегодня – это отказ от закостенелых систем, которые только и делали, что пытались себя сохранить, меняя вид и название. Сейчас есть шанс создавать новые, более гибкие, нужные и удобные структуры. Именно в этом задача общества. И это намного более масштабные изменения, чем даже преодоление коррупции (*Электронная Украина: миф или реальность? // <https://blog.liga.net/user/adovbenko/article/32089>. – 2019. – 09.01*).

Інфографіка

Max Nefyodov:

Отже, результати роботи органів місцевого самоврядування в ProZorro.Продажі:

ПЕРШЕ МІСЦЕ: Львів працює за кожним напрямом: мала приватизація, оренда, майно, тимчасові торгові споруди. Місто є лідером з продажів об'єктів малої приватизації. Львів'яни заробили в 2018 році 135 млн грн у бюджет міста через ProZorro.Продажі. На ці кошти, скажімо, можна утеплити приблизно 40 дитячих садочків.

ДРУГЕ МІСЦЕ: Маріуполь продав увесь зайвий металобрухт та макулатуру зі свого міста, що принесло в бюджет 8,3 млн грн. Також муніципалітет здавав приміщення в оренду та взяв участь у малій приватизації.

ТРЕТЄ МІСЦЕ: Дніпро, тут місцева влада активно здавала в оренду місця для парковок та виставляла на продаж об'єкти малої приватизації, через що заробила 587 тис. грн на оренді місць для парковок та понад 1,5 млн грн – на приватизації.

На жаль, відстав від лідерів Київ – хоча тут прекрасні результати роботи комунальних підприємств, а також запущена прозора оренда ярмарків. Просто в столиці ніяк не почнеться мала приватизація, хоча надія є – почали з'являтися перші об'єкти в реєстрі, значить, скоро почнуться і аукціони! А от в Харкові та Одесі поки халєпа – тут місцева влада все ще «розмірковує». Треба піднажати!

Деталі тут: <https://prozorro.sale/.../lviv-mariupol-ta-dnipro-najaktivnis...>

(<https://www.facebook.com/max.nefyodov>. – 2019. – 29.01).

Зарубіжний досвід

Правительство Японии внесло в законодательство поправку, которая позволит госслужащим взламывать устройства граждан, подключаемые к Интернету вещей (Internet of Things, IoT), в ходе беспрецедентного исследования степени защищенности IoT-устройств.

Исследование будет проводиться сотрудниками Национального института ИКТ (NICT) под контролем министерства внутренних дел и коммуникаций. Оно должно стартовать в феврале и охватить более 200 миллионов IoT-устройств – начиная с роутеров и веб-камер. Девайсы, установленные в частных жилищах и в офисах компаний, будут тестироваться по единому алгоритму.

Работникам NICT разрешат пытаться получить доступ к IoT-устройствам путем подбора паролей. Цель акции – составить список незащищенных девайсов, использующих предустановленные или слишком легкие пароли, и передать его правоохранительным органам и интернет-провайдерам, чтобы те смогли принять меры по оповещению пользователей и защите устройств.

По данным министерства внутренних дел и коммуникаций, в 2016 году две трети кибератак пришлось именно на устройства Интернета вещей.

Как поясняет издание, исследование является частью подготовки к Олимпиаде-2020, которая пройдет в Токио. Правительство опасается, что хакеры могут скомпрометировать IoT-устройства и нанести удар по IT-инфраструктуре Игр.

Однако такое нестандартное решение вызвало негативную реакцию граждан. Многие считают, что подобные меры необязательны; правительство получило бы ожидаемый эффект, просто разослав пользователям предупреждения о необходимости повысить защиту их устройств. Тем более, что гарантии того, что «беспечные» владельцы незащищенных девайсов сменят пароли, если их предупредят об этом провайдеры, нет, считают критики мероприятия ***(Вика Рябова Японские власти запланировали взломать 200 млн частных IoT-устройств для проверки их защищенности // <http://d-russia.ru/yaponskie-vlasti-zaplanirovali-vzloamat-200-mln-chastnyh-iot-ustrojstv-dlya-proverki-ih-zashhishhennosti.html>. – 2019. – 29.01).***

Премьер-министр Индии Нарендра Моди заявил о планах правительства разработать электронный паспорт на основе чипа.

«Наши государственные проекты направлены на создание централизованной паспортной службы, доступной для всех индийцев. Сейчас мы работаем над проектом создания паспорта нового образца. Это будет электронный паспорт на основе чипа».

Политик также прокомментировал успехи правительства страны в упрощении правил паспортного и визового режима, отметив, что создание электронных виз значительно упростило поездки для индийцев.

По информации индийского новостного агентства «Джагран», **официальный представитель министерства иностранных дел Индии Д. Мулай** также высоко оценил инициативы правительства в этой сфере.

«Было открыто более 290 паспортных центров по всей стране во всех избирательных округах. Осуществляются программы либерализации и упрощения паспортной службы. Весь мир движется к введению электронного паспорта, Индия – не исключение» *(Правительство Индии работает над проектом электронного паспорта // <https://regnum.ru/news/2559558.html>. – 2019. – 25.01).*

Federal Computer Week предлагает подборку трендов в информатизации государственных органов США в 2019 году. По мнению издания, *ключевых тенденций будет шесть.*

1. Инвестиции в устойчивые сети. Надёжные, защищённые, высокопроизводительные сети останутся приоритетом для федеральных агентств в этом году. IT-директора (CIO) уже осознают, насколько производительность приложений зависит от качества сети. С переходом всё большего числа агентств в облака характеристики сетей становятся критичными для надёжной работы, продуктивности и вовлечения граждан во взаимодействие с государством.

2. Использование прорывных технологий. Агентствам придется убедиться, что они ориентированы на использование инновационных технологий вроде 5G, искусственного интеллекта, машинного обучения, дополненной и виртуальной реальности, робототехники и автоматизации. Многие из этих технологий в настоящее время переходят из разряда концепций в сферу реального применения, и федеральным CIO придётся выяснять, как эти инновации могут повлиять на улучшение бизнес-результатов.

3. Переориентация на степень удовлетворенности клиентов уровнем сервиса. Граждане все активнее требуют повышения качества обслуживания при взаимодействии с государством и частным сектором – и власти поставили цель улучшить качество предоставления госуслуг. Для достижения этой цели агентствам придется задействовать инструменты работы с данными и искусственный интеллект. Когда ИИ займется фильтрацией клиентского опыта, откроется реальная возможность поставить интересы пользователя во главу угла благодаря персонализированному обслуживанию.

4. Удвоение усилий по обеспечению безопасности. В государственном и частном секторах продолжаются случаи утечек данных. В 2019 году безопасность останется среди приоритетных задач, и CIO удвоят усилия по

её обеспечению, применяя меры безопасности на сетевом уровне. В некотором смысле это будет подход, предполагающий возврат к основным принципам понимания опасной окружающей среды и заботу о том, чтобы соблюдались адекватные процедуры IT-гигиены, позволяющие защитить системы от уязвимостей. Но также IT-руководство будет искать пути использования данных, чтобы анализировать информацию и принимать решения, как бороться с угрозами безопасности.

5. Первоочередное внимание конфиденциальности. Правительство располагает многими миллионами «фрагментов чувствительной информации» – от персональных данных двух миллионов госслужащих до налоговой информации граждан и медицинских записей военнослужащих и ветеранов. Сегодня люди как никогда озабочены вопросами конфиденциальности и тем, как используются их ПД. Это значит, что в 2019 году в планах федеральных агентств по обеспечению безопасности защита данных и приватность информации станут приоритетами.

6. Расширение использования программно-конфигурированных сетей (software-defined networking, SDN). В 2018 году SDN начали трансформировать бизнес-возможности во всём мире. В 2019 федеральные СЮ будут продолжать внедрять эти сети и пользоваться их многочисленными опциями, включая повышенную способность адаптироваться (agility) и гибкость, для удовлетворения индивидуализированных потребностей в безопасной окружающей среде.

FCW также отмечает, что для получения преимуществ всех новых технологий агентствам придётся покупать «технологии как услугу», а не приобретать её целиком; следует больше полагаться на индустрию и использовать управляемые сервисы. Граждане ожидают от правительства того же уровня технологии, инноваций и анализа данных, который им предоставляет частный сектор (*Вика Рябова Тенденции развития IT-систем в государственных органах США в 2019 году // <http://d-russia.ru/tendentsii-razvitiya-it-sistem-v-gosudarstvennyh-organah-ssha-v-2019-godu.html>. – 2019. – 24.01*).

Порядка 77 тысяч жителей штата Луизиана (США) скачали мобильное приложение, официально заменяющее водительские права; около 41 тысячи из них заплатили за лицензию и таким образом активировали свои цифровые водительские удостоверения – это между 2 % и 3 % водителей штата.

Приложение LA Wallet было запущено правительством штата в июле 2018 года, активация лицензии стоит 5,99 доллара. Как пишет издание, правоохранительные органы Луизианы признают электронные права наравне с традиционными, однако частный сектор пока не везде в курсе о нововведении, поэтому водителям рекомендовано возить с собой и бумажное удостоверение. Недавно с легитимностью цифровых прав согласился и местный офис по контролю за оборотом табака и алкоголя, ведутся

переговоры о признании приложения официальными правами с Минтрансом – чтобы е-удостоверение принимали в аэропортах.

На 2019 год намечена большая «просветительская» кампания, нацеленная на знакомство с электронными правами всех жителей и организаций штата.

Разработчики приложения отмечают, что оно может «гораздо больше», чем просто служить заменой бумажных прав. С помощью функции VerifyYou можно идентифицировать владельцев других виртуальных и физических прав, в будущем с его помощью можно будет верифицировать, например, сантехника или электрика, вызванного для работы в доме. Следующим шагом станет заключение соглашений с другими штатами о признании приложения на их территории, говорят в компании.

Луизиана стала первым штатом, запустившим подобное приложение, несколько других штатов также работает над цифровыми правами, в частности, это Айова, Колорадо, Айдахо, Мэриленд и округ Колумбия (*Вика Рябова Около 3 % водителей Луизианы получили цифровые права // <http://d-russia.ru/okolo-3-voditelej-luiziany-poluchili-tsifrovye-prava.html>. – 2019. – 17.01).*

Министр информации и коммуникаций Казахстана Даурен Абаев 15 января 2019 года выступил на очередном заседании Правительства, посвященном развитию электронного правительства. По его словам, в очередном исследовании ООН Республика попала в топ государств, в которых хорошо развиты электронные госуслуги. Об этом сообщили в пресс-службе казахстанского Правительства.

Абаев отметил, что его страна вошла в список самых развитых в данной сфере и заняла 39-ю позицию. Министр подчеркнул, что, несмотря на эти успехи, власти продолжают совершенствовать электронное правительство, так как сейчас оно находится на стадии EGOV 2.0. Однако к 2021 году состоится полный переход на ступень e-GOV 3.0. Некоторые государства, такие как Южная Корея, Австралия, Сингапур, Великобритания, Дания и Швеция, уже перешли на новый формат, которые характеризуется внедрением элементов искусственного интеллекта, проактивных услуг, оцифрованных жизненных моментов и интернета вещей.

Отдельно министр сообщил, что граждане чаще всего обращаются к властям через интернет, чтобы попасть в нужную больницу или к хорошему врачу. За 4 месяца 2018 года такой возможностью воспользовались больше 70 тысяч раз.

Даурен Абаев отметил, что граждане могут обратиться за госуслугой с помощью мобильного телефона. Около 64 процентов жителей Республики используют для выхода в Сеть именно смартфоны. Однако через программу mGov доступно лишь 87 услуг и сервисов, хотя на официальном сайте их значительно больше. В ближайшее время Министерство информации и коммуникаций намерено исправить этот недочет (*Казахстан попал в топ*

мира по уровню развития электронного правительства // <https://arzuw.news/8953/kazakhstan-popal-v-top-mira-po-urovnyu-razvitiya-elektronnogo-pravitelstva.html>. – 2019. – 16.01).

Министерством информации и коммуникаций ведется работа по переходу Казахстана на стадию eGov 3.0.

Министр информации и коммуникаций Казахстана Даурен Абаев:

Новая стадия оказания госуслуг уже применяется в Южной Корее, Австралии, Сингапуре, Великобритании, Дании и Швеции.

«К 2021 году мы планируем полностью перейти на стадию eGov 3.0, хотя уже сейчас несколько элементов либо внедрены, либо находятся на стадии внедрения. Производится интеграция информационных систем, в рамках проекта «Смарт Бридж» внедряются элементы искусственного интеллекта, реализуются проактивные услуги».

eGov 3.0 предполагает внедрение «Искусственного интеллекта», «Проактивных услуг», «Оцифрованных жизненных моментов», «Интернет вещей» и другие.

Министр отметил, что 64 % казахстанцев используют смартфоны для выхода в интернет.

«Поэтому одним из ключевых направлений нашей деятельности является развитие мобильного приложения электронного правительства mGov, сейчас через него доступно лишь 87 услуг и сервисов. Поэтому министерством ведется работа по синхронизации мобильной и веб-версий. В то же время пользователями приложения уже являются 1,3 млн граждан. Только за 2018 год посредством mGov оказано 3,6 млн услуг».

Для совершенствования нормативно-правовой базы МИК РК готовит законопроект, предусматривающий 500 поправок в 43 закона и 10 кодексов. Изменения направлены на оптимизацию 121 государственной услуги.

«Приведу несколько примеров. Первое, оптимизация услуги по регистрации брака позволит сократить срок регистрации заключения брака с 1 месяца до 3 рабочих дней. При этом будет предоставлена возможность выбора даты регистрации брака до 2 месяцев со дня подачи заявления. Второе, предусматривается автоматический возврат излишне уплаченных налогоплательщиками сумм».

Также поправки позволят урегулировать порядок оказания государственных услуг только одним нормативным актом – правилами. В результате в 2019 году будет автоматизировано 80 %, а в 2020 году – 90 % госуслуг. На 110 млн сократится количество документов в бумажной форме.

«Обобщая вышесказанное, сегодня мы делаем все, чтобы оказание государственных услуг было максимально понятным, доступным и полезным (К 2021 году Казахстан перейдет на eGov 3.0 // <https://kapital.kz/tehnology/75105/k-2021-godu-kazahstan-perejdet-na-egov-3-0.html>. – 2019. – 15.01).

Согласно Концепции развития цифровой экономики на 2019-2025 годы в Туркменистане планируется разработать систему «электронного правительства».

Данный вопрос обсуждался на заседании Кабинета министров Туркменистана.

Ожидается, что новая схема будет организована в ТЭК, химической и перерабатывающей отраслях, строительстве, транспорте, телекоммуникации, медицине, индустрии текстиля и агросектор.

Согласно проекту, внедрение электронного документооборота коснется всех регионов страны. Все эти меры должны способствовать оперативному решению вопросов управления и хозяйствования, улучшению контроля материально-технической части предприятий, содействовать повышению уровня обслуживания населения.

Ранее сообщалось, что новая система позволит оперативно и качественно отслеживать ход сезонных работ, обеспечит возможность постоянного контроля и оперативного принятия решений на уровне отраслевого министерства, а также администрации и агропредприятий.

Местные экономисты полагают, что внедрение электронного правительства будет способствовать повышению эффективности управления предприятием, даст возможность для оперативного контроля на всех стадиях управленческих бизнес-процессов, сокращения циклов прохождения документов и времени исполнения основных функций, оперативного поиска информации, необходимой для принятия управленческих решений.

Правительство Туркменистана обсуждает с ООН проект сотрудничества в области реформирования и укрепления механизмов госуправления, включая макроэкономическое регулирование, электронное правительство (*Гусейн Гасанов Туркменистан готовится к внедрению электронного правительства // <https://www.trend.az/casia/turkmenistan/3002834.html>. – 2019. – 08.01).*

Новітня бібліографія зарубіжних та вітчизняних досліджень з проблематики електронного урядування

Дубов С. С., Месенгисер Я. Я. Об электронной подписи и ее перспективах в цифровой экономике // Российский технологический журнал. – 2018. – Т. 6, № 5 (25). – С. 5–14. В условиях цифровой экономики, когда информация в цифровой форме является ключевым фактором производства во всех сферах социально-экономической деятельности, бумажные документы будут активно заменяться на электронные, а собственноручная подпись – на ее цифровые аналоги. Однако переход к данным в цифровом виде требует переработки и обновления существующих технологий и концепций. В статье описаны основные аспекты и некоторые особенности применения электронной подписи в РФ. В отличие от знакомого всем бумажного документа, для которого однозначно установить подлинность информации, заверенной собственноручной подписью автора, может специальная почерковедческая экспертиза, ответ на вопрос, как убедиться в подлинности информации в цифровой форме в электронном виде – не очевиден. Как определять автора – создателя информации? Каким образом следует присваивать информации уникальную метку автора? Необходимо иметь специальный инструмент, который позволит однозначно выполнить проверку и определить подлинность информации в электронной форме, определить создателя или создателей информации. Основным атрибутом обеспечения достаточного уровня доверия к данным в электронной форме является в настоящее время электронная подпись. В этом вопросе существуют свои тонкости, особенности и правила работы с данной технологией, которые необходимо знать для того, чтобы электронная подпись прочно вошла в нашу жизнь.

Камалова Г. Р. О государственных электронных сервисах // Юридическая наука: история и современность. – 2018. – № 10. – С. 62–66. Проблема информатизации одной из главных сфер деятельности государства – предоставления услуг населению – в последнее время становится актуальной проблемой современности. Очередной виток в развитии сети «Интернет» позволяет делать вывод о том, что в прошлое пути нет и представить мир без глобальной сети уже невозможно. Более того, интернет способствует расширению возможностей государственных электронных сервисов. Термин «госуслуги» стал для нас не просто словосочетанием, означающим одну из задач власти, госуслуги стали ассоциироваться с возможностью в любое время обратиться в компетентный орган власти с заявлением по любому вопросу. Госуслуги приобрели конкретику и стали удобным и простым механизмом. В Республике Башкортостан активно внедряется система электронного правительства, главными составляющими которого служат электронные ресурсы и сервисы, включенные в специальные реестры. При этом все реестры и системы созданы в целях удобства пользователей при работе с информацией.

Моргунов Е. В. Цифровые информационно-коммуникационные технологии как инструмент улучшения качества жизни населения мегаполисов // Вызовы менеджмента. – 2018. – № 3. – С. 53–62. В статье рассматриваются проблемы развития информационно-коммуникационных технологий (ИКТ) как инструмента улучшения качества жизни населения мегаполисов. Сравниваются уровни развития информационно-коммуникационных технологий в городах в разных

странах и определяются проблемы, сдерживающие развитие ИКТ. На основании проведённого анализа сформулированы пути и направления развития ИКТ в городах, в первую очередь мегаполисах.

Рассадовская А. В. Цифровая экономика: готовность общества к переходу // Системное моделирование социально-экономических процес сов. Аннотации к докладам 41-ой Международной научной школы-семинара имени академика С.С. Шаталина / под редакцией В.Г. Гребенникова, И.Н. Щепиной. – 2018. – С. 133.

Совершенствование государственных и муниципальных электронных услуг для граждан и бизнеса / Салихов А. Р., Макаров А. Н., Галиев Р. М., Мансурова Т. Г. // Экономическое просвещение. – 2018. – № 1 (1). – С. 76–83. Применение информационных технологий в государственном управлении – явление не новое. Зарубежные страны (Сингапур, Великобритания, США и др.) имеют интересные решения или проекты в области разработки и развития данного направления государственной деятельности. На основе данного опыта представлены предложения для формирования цифрового правительства.

Сулейманова Л. И. Электронное взаимодействие государства и населения: проблемы и пути решения // Перспективы развития системы местного самоуправления в Республике Башкортостан. Материалы Межвузовской научно-исследовательской конференции обучающихся, приуроченной ко дню местного самоуправления / Башкирский государственный аграрный университет. – 2018. – С. 88–91. В данной статье рассматриваются наиболее актуальные проблемы электронного взаимодействия государства и населения. Также предложены пути решения указанных проблем, направленные на повышение эффективности деятельности электронного правительства и электронной активности населения. Отмечается наличие особенностей электронного взаимодействия государства и сельского населения.

Шайхисламова О. Р., Нахаметян Э. С. Электронное правительство как институт борьбы с коррупцией // Право и правоохранительная деятельность в России, странах СНГ и Европейского союза: законодательство и социальная эффективность. Материалы V Международной научно-практической конференции преподавателей, практических сотрудников, студентов, магистрантов, аспирантов, соискателей. – 2018. – С. 144–146.

Шарифи Ф. Б. Закономерности формирования и управления государственным сектором услуг Республики Таджикистан // Вестник Таджикского национального университета. Серия социально-экономических и общественных наук. – 2018. – № 6. – С. 130–136. В статье рассмотрены закономерности формирования и принципы управления государственным сектором услуг в период государственного суверенитета Республики Таджикистан. Анализ подверглись процессы конструктивных изменений в государственном секторе, произошедшие в результате повсеместного реформирования государственной системы, которое включает административные реформы, реформы бюджетной системы, внедрение электронного

правительства и т.д. На примере Республики Таджикистан автором предпринята попытка обосновать факт корреляции сферы услуг с научно-техническим прогрессом и развитием информационно-сервисного общества. По мнению исследователя, на сегодняшний день в национальной экономике сфера услуг является безусловной доминантой по производству внутреннего валового продукта и численности занятых в этой сфере. Соискатель обосновывает рациональность превалирующей функциональной роли госсектора социальных услуг в нынешних процессах социально-экономического развития страны, анализируя практику данного сегмента в Советском Таджикистане и сравнивая ее с периодом независимости. Отмечается и специфическая особенность государственного сектора услуг, заключается в его двойственной природе и многоуровневости.